

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Adéla Bílková

**Institut dohody o vině a trestu a institut prohlášení viny
v trestním řízení**

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Institut dohody o vině a trestu a institut prohlášení viny v trestním řízení“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 144 793 znaků včetně mezer.

V Ostravě dne 11. května 2024

.....

Adéla Bílková

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph.D., za cenné rady a připomínky, odbornou podporu a trpělivost během celého procesu psaní této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za velkou podporu.

Obsah

ÚVOD	6
1 OBECNĚ K ODKLONŮM	8
2 INSTITUT DOHODY O VINĚ A TRESTU	10
2.1 HISTORICKÝ EXKURZ	10
2.2 PODMÍNKY SJEDNÁNÍ DOHODY O VINĚ A TRESTU	12
2.3 SJEDNÁVÁNÍ DOHODY O VINĚ A TRESTU.....	15
2.3.1 <i>Sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení</i>	15
2.3.2 <i>Sjednávání dohody o vině a trestu po přednesení obžaloby</i>	19
2.3.3 <i>Sjednávání dohody o vině a trestu v hlavním líčení</i>	21
2.4 MOŽNOST Odstoupení od dohody o vině a trestu	25
2.5 OZNAČENÍ OBŽALOVANÉHO ZA SPOLUPRACUJÍCÍHO V DOHODĚ O VINĚ A TRESTU V RÁMCI V PRŮBĚHU ŘÍZENÍ	27
2.6. UKLÁDÁNÍ TRESTŮ V RÁMCI DOHODY O VINĚ A TRESTU	30
2.7. ŘÍZENÍ O SCHVÁLENÍ DOHODY O VINĚ A TRESTU	31
2.7.1 <i>Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení</i>	32
2.7.2. <i>Navržení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu</i>	33
2.7.3. <i>Veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu</i>	34
2.8. DOHODA O VINĚ A TRESTU V ŘÍZENÍ PROTI PRÁVNICKÝM OSOBÁM.....	41
2.9. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	42
3 PROHLÁŠENÍ VINY	45
3.1. HISTORICKÝ EXKURZ	45
3.2 PROHLÁŠENÍ VINY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	46
3.3. UKLÁDÁNÍ TRESTŮ	50
3.4. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	52
3.5. PROHLÁŠENÍ VINY V ŘÍZENÍ PROTI PRÁVNICKÝM OSOBÁM A MLADISTVÝM	53
4 VZTAH DOHODY O VINĚ A TRESTU A PROHLÁŠENÍ VINY K ZÁKLADNÍM ZÁSADÁM TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	55
ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	62
ABSTRAKT	66
ABSTRACT	67

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DOVT	Dohoda o vině a trestu
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
Memorandum	Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. prosince 2018
Metodika	Metodika Nejvyššího státního zastupitelství k postupu SZ při sjednávání DOVT
Pokyn	Pokyn č. 9/2019 obecné povahy o postupu státních zástupců v trestním řízení
SZ	Státní zástupce
Tr. řádu	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění Zákon pozdějších předpisů
Tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
ZTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Vývoj právního systému je neustálým procesem, jenž reaguje na změny společnosti a její potřeby. Jednou z oblastí, která nedávno začala pronikat do českého právního řádu, jsou instituty dohody o vině a trestu (dále jen „DOVT“) a prohlášení viny v trestním řízení. Tyto instituty byly zavedeny s cílem zrychlit a efektivněji provádět trestní řízení, ale zároveň s sebou přinesly řadu zásadních problémů a otázek, na které je potřeba se zaměřit a odpovědět. DOVT a prohlášení viny představují důležité mechanismy pro řešení trestněprávních případů, a to nejen v České republice, ale i v mnoha dalších právních systémech.

Novela zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „tr. řád“), provedená zákonem č. 333/2020 Sb. (dále jen „novela 333/2020“), účinná od 1. října 2020, výrazně ovlivnila existující regulaci trestního řízení a podstatně změnila jeho charakter a přístup.

Cílem diplomové práce je provést detailní analýzu zmíněných institutů a zaměřit se na jejich výhody a problematické oblasti. Zaměřuje se zejména na vybrané úpravy tr. řádu, které novela přinesla a snaží se zhodnotit jejich dopady na koncepci trestního řízení. Práce se dále zaměřuje na představení nových prvků zavedených novelou, analyzuje důvody, které stojí za těmito změnami, a identifikuje problematické oblasti z hlediska teorie i praxe. K těmto problémům navrhuje i případná řešení.

Hlavním cílem této práce je poskytnout komplexní pohled na instituty DOVT a prohlášení viny v trestním řízení, a to jak z teoretického, tak i praktického hlediska. Vedle hlavního cíle se práce také zaměřuje na identifikaci klíčových otázek spojených se zmíněnými instituty a hledání možných řešení těchto otázek.

Práce se neomezuje pouze na popis právních ustanovení, ale snaží se proniknout hlouběji do jejich praktického využití a dopadu na trestní řízení. Cílem je také poskytnout komplexní pohled na tyto instituty, jejich fungování, výhody a nevýhody a přiblížit jejich místo v současném trestním právu. Základní výzkumné otázky, na něž tato diplomová práce hledá odpovědi, jsou:

- 1) Kdy v průběhu hlavního líčení může být uzavřena DOVT, a to s ohledem na systematické zařazení?
- 2) Může státní zástupce označit obviněného za spolupracujícího v DOVT uzavřené v průběhu vyšetřování nebo i po podání obžaloby v řízení před soudem nebo také po nařízení hlavního líčení a v jeho průběhu?

- 3) Je možné napadnout rozhodnutí o neschválení DOVT učiněné až v hlavním líčení opravným prostředkem?
- 4) Není institut prohlášení viny kvalifikovaným doznáním obžalovaného, k němuž však obžalovaný nemá právní kvalifikaci?

Otázky představují základní pilíře výzkumu, které směřují k odhalení problematických aspektů zmíněný institutů a identifikaci možných řešení.

Diplomová práce se zaměřuje na institut DOVT a prohlášení viny v trestním řízení. Celá práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Dále se pak hlavní kapitoly člení do podkapitol.

První část práce se krátce zabývá otázkou, zda lze DOVT zařadit k odklonům či nikoliv. Druhá část se týká institutu DOVT, který poskytuje historický exkurz do vývoje tohoto institutu, zkoumá jejich právní podmínky a postupy sjednávání DOVT ve všech fázích trestního řízení, včetně možnosti odstoupení od dohody a označení obžalovaného za spolupracujícího. Dále se zabývá ukládáním trestů v rámci DOVT, průběhem řízení o schválení DOVT a aplikací DOVT v řízení proti právnickým osobám a analyzuje možnosti opravných prostředků v této souvislosti.

Třetí část práce se věnuje institutu prohlášení viny, začíná historickým exkurzem a dále zkoumá postupy prohlášení viny v rámci třetího řízení před soudem. Analyzuje ukládání trestů v této souvislosti a pojednává o možnostech opravných prostředků. Také se krátce zabývá možnosti prohlášení viny v řízení proti právnickým osobám a mladistvým.

Čtvrtá část porovnává vztah DOVT a prohlášení viny k základním zásadám trestního řízení. Kapitola se věnuje porovnání institutů se zásadou materiální pravdy, zásadou vyhledávací, zásadou volného hodnocení důkazů, zásadou presumpce neviny, zásadami ústnosti a bezprostřednosti. K zásadě presumpce neviny pak uvádí rozhodnutí Evropského soudního dvora (dále jen „ESLP“), který se zabýval porušením této zásady v rámci DOVT.

Pro dosažení stanovených cílů byla využita analýza právních předpisů, odborných časopisů, judikatury, odborné právnické literatury a komentářů. Metodologie výzkumu zahrnuje právní analýzu a rozborů zkoumaných institutů.

1 Obecně k odklonům

Vzhledem k výběru tématu diplomové práce, především institutu DOVT, je potřeba uvést obecné informace o odklonech. V právní nauce se setkáváme s různými názory na to, zda institut DOVT lze považovat za odklon či nikoliv.

Institut DOVT je upraven v hlavě dvacáté, která je označena jako tzv. zvláštní způsoby řízení. Jednou kategorií v rámci zvláštních způsobů řízení jsou tzv. odklony.¹ Zákon č. 40/2009 Sb. zákon trestní zákoník (dále jen „tr. zák.“) ani trestní řád výslovně pojem odklon neupravuje, neexistuje ani jednotná definice pojmu a koncept odklonu není teoreticky přesně vymezen. Jedná se o pojem mnohovýznamový.²

Pojem odklonu a jednotlivé podoby, se kterými se setkáváme v trestním řádu, jsou do značné míry převzaty ze zahraničí z anglického *diversion from prosecution* neboli zjednodušeně *diversion*, v předkladu odstoupení od obžaloby nebo odklon.³ Zavedení odklonů do trestního řízení bylo reakcí na velký nárůst kriminality v 90. letech minulého století.⁴ Jeden z důvodů k zavedení odklonů bylo nalezení alternativního způsobu, jak zvládnout velký počet nápadů na soud za méně závažné projevy trestné činnosti a přitom spravedlivě potrestat pachatele.⁵ Hlavním cílem pak bylo zefektivnění a zrychlení vyřízení věcí právně i skutkově jednodušších.⁶ V rámci vývoje trestního práva se jedná o tzv. racionalizaci trestní justice, což znamená přesunutí části trestních věcí do předrozsudkového stadia trestního řízení, tedy bez konání trestního řízení v jeho standardní podobě, a tím zkrátit dobu konání trestního řízení a snížit tak náklady z veřejných prostředků na jeho provedení.⁷

V odborné literatuře se setkáváme s odlišnými pohledy na řešení otázky, jaké instituty řadíme do odklonů, a tedy zda je DOVT odklonem nebo není. Prof. Jelínek vymezuje pojem odklonu v širším smyslu jako: „*odchylku od typického průběhu trestního procesu, kdy trestní řízení nedospěje do svého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické trestní sankce, ale řízení se od této cesty odkloní a trestní věc se vyřídí jinak, velmi často tak, že se trestní stíhání zastaví, což je další charakteristický znak odklonu.*“⁸ Řadí

¹ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, str. 792.

² Tamtéž, s. 792.

³ ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR 2019, str. 24.

⁴ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3476-3477.

⁵ ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR 2019, str. 24.

⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3477.

⁷ ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. Trestněprávní revue. 2009 str. 33

⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 792

mezi odklony podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, odložení věci při schválení narovnání, řízení o schválení DOVT, trestní příkaz a odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění. V rámci výše uvedeného vymezení řadí prof. Jelínek dohodu o vině a trestu k nejmladšímu odklonu.⁹ Zatímco doc. Ščerba doplňuje definici dalším znakem: „*který spočívá v tom, že institut odklonu je možné pojímat jako určitý způsob mimosoudního vyřízení trestní věci, jehož účelem není potrestání pachatele v tradičním slova smyslu.*“¹⁰ V rámci doplněné definice nelze zařadit trestní příkaz a řízení o schválení DOVT k odklonům, neboť oba tyto instituty končí odsuzujícím rozsudkem. V tomto případě proto dojde k potrestání pachatele a nejedná se zde o mimosoudní vyřízení trestní věci.

Odklony můžeme dále vymezovat v širším a užším slova smyslu. V rámci širšího slova smyslu můžeme definovat odklon jako alternativu ke standardnímu průběhu trestního řízení. Řadíme zde podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání v rámci zkráceného přípravného řízení, narovnání, odstoupení od trestního stíhání mladistvých, trestní příkaz a schválení DOVT.¹¹ Naopak v užším slova smyslu se odklonem rozumí typ řízení, který je odlišný od standardního trestního řízení a není ukončen vynesáním rozsudku, ale trestní stíhání je zastaveno a obviněnému je uložen postih, který se podobá trestu. V užším pojetí odklonu by DOVT a trestní příkaz odklonem nebyli.¹²

Autorka se přiklání k názoru, že je nutno rozlišovat, zda o odklonu mluvíme v užším nebo širším slova smyslu. Pokud mluvíme o odklonech v širším slova smyslu, lze dohodu zařadit k odklonům, v opačném případě nikoliv, neboť nedochází k zastavení trestního stíhání.

⁹ Tamtéž, s. 799.

¹⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 44

¹¹ FENYK, J. – ČÍSAŘOVÁ, D. – GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 779.

¹² Tamtéž, s. 779.

2 Institut dohody o vině a trestu

DOVT je poměrně nový institut řadící se ke zvláštním typům řízení před soudem a v širším slova smyslu je nejmladším odklonem v trestním řízení.¹³

Institut DOVT můžeme charakterizovat jako procesní postup, při kterém státní zástupce (dále jen „SZ“), obviněný a případně poškozený mohou uzavřít dohodu, která bude obsahovat popis skutku, o kterém obviněný prohlásí, že ho spáchal, dále výměru trestu a náhradu škody dle zákona. Dohoda je následně předložena SZ soudu, který ji, pokud s ní souhlasí, schválí odsuzujícím rozsudkem.¹⁴ Soud ovšem není dohodou vázán a trestní řád mu dává oprávnění dohodu nepřijmout. Celý proces tak urychluje projednání věci, neboť obviněný se vzdá práva projednání věci před soudem a práva na dokazování viny v hlavním líčení a za oplátku SZ může přistoupit k mírnějšímu trestu.¹⁵

Řízení o DOVT má dvě procesní fáze. První fází je sjednávání dohody (§ 175a tr. řádu), druhou fází je rozhodování soudu o návrhu na její schválení (§ 314o – 314s tr. řádu).

2.1 Historický exkurz

DOVT byla zavedena do českého právního řádu novelou zákona č. 193/2012 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.9. 2012.¹⁶

Hlavním cílem zavedení institutu DOVT bylo urychlení konkrétního trestního řízení, což znamená zkrácení procesu shromažďování důkazů v přípravném řízení, eliminaci hlavního soudního líčení a zřídka se používající možnost odvolání. Dalším záměrem bylo zjednodušit a zefektivnit trestní řízení, které by vedlo ke snížení nákladů spojených s průběhem standartního trestního řízení. S ohledem na vysoké přetížení soudů prvních a druhých stupňů mělo DOVT urychlit trestní řízení a uvolnit čas pro složitější případy. V neposlední řadě by daný institut měl být využit k zájmu poškozeného, který mohl aktivně účinkovat při vyjednávání DOVT a dosáhnout rychlejšího řešení a náhrady škody bez opakovaného výsledku, čímž by se mělo předejít možné sekundární viktimizaci.¹⁷

¹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 799.

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 19-24.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2260.

¹⁶ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 18.

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2261- 2262.

I přes výše uvedené přínosy, které měla přinést novela zákona č. 193/2012 Sb., bylo uzavírání dohod ojedinělé. Z hlavních problémů, které bránily větší aplikovatelnosti mechanismu, byly např. přísné formální podmínky, které byly časově zdlouhavější než standartní postupy, dále také volba trestního příkazu z důvodu rychlejšího a jednoduššího vyřízení věci, nemožnost uzavřít DOVT v řízení o zvláště závažných zločinech¹⁸ a také časové ohraničení, kdy dohodu o vině a trestu nešlo uzavřít v řízení před soudem, ale pouze v přípravném řízení.¹⁹

Další diskutovanou komplikací byla nedostatečná komunikace mezi SZ a obhájci, která vedla k určité zdrženlivosti ze strany SZ, kteří se necítili pohodlně v interakci s obhájci a naopak.²⁰ Nebylo zřejmé, jak daleko mohou jejich interakce zajít, zejména pokud se státní zástupci snažili odhalit a potrestat trestný čin. S cílem řešit tyto problémy a podpořit uzavírání více DOVT bylo dne 7. prosince 2018 podepsáno Memorandum o součinnosti (dále jen „Memorandum“) mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou. Hlavním cílem Memoranda je ulehčit soudním řízením prostřednictvím většího využívání institutu DOVT. Důsledkem tohoto Memoranda je zvýšená komunikace mezi obhájci a státními zástupci, což má vést k efektivnějšímu využití DOVT.²¹

Následně, jako další řešení problému uzavírání malého počtu DOVT, byla přijatá novela provedená zákonem č. 333/2020 Sb. účinná od 1. října 2020. Institut DOVT nadále zůstal vymezen v § 175a až 175b a § 314o až § 314s tr. řádu. Novelou byl vymezen navíc také v ustanoveních §206b, §206c a §206d tr. řádu.²²

Novela trestního řádu přinesla několik klíčových změn, které jsou v této diplomové práci řešeny. Na změny je následně odkazováno v jednotlivých kapitolách, které danou problematiku rozebírají.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 800.

¹⁹ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 19-24.

²⁰ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 19.

²¹ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 19.

²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 800.

2.2 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu

Zavedení institutu DOVT značně posílilo vliv SZ na rozhodování o vině a trestu. O tom, zda bude uzavřena DOVT rozhoduje SZ spolu s obviněným²³, avšak návrh na její uzavření může iniciovat jak SZ, obviněný, tak i předseda senátu.²⁴ Aby daný institut plnil svůj hlavní účel, čímž je zrychlení a dosažení správného a spravedlivého rozhodnutí, musí se SZ pohybovat v mezích trestního řádu. Proto, aby mohlo dojít k uzavření DOVT, trestní řád stanovuje zákonné podmínky, které musí být splněny.²⁵ Zákonné podmínky můžeme dělit na pozitivní a negativní.

Podmínky, za kterých lze sjednat DOVT, upravuje § 175a tr. řádu, který uvádí, že dohodu lze sjednat za předpokladu, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Odstavec 3 daného ustanovení pak uvádí, že další podmínkou je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení.²⁶ Z toho vyplývá, že je nutné dostatečně zjistit skutkový stav, který je, jak uvádí doc. Ščerba: „*Kvalifikovanou formou (výslovným prohlášením) potvrzován i samotným obviněným, obviněný má přitom záruku, že i když ke schválení dohody o vině a trestu nedojde, nelze k jeho prohlášení viny v dalším řízení přihlížet.*“²⁷ V rámci dohody musí také dojít ke shodě SZ a obviněného ohledně trestu. Druh, výměra i způsob výkonu trestu musí být v souladu s trestním zákoníkem.²⁸

Je potřeba zmínit, že do účinnosti novely č. 333/2020 Sb. bylo podmínkou povinné zastoupení obviněného obhájcem při zahájení jednání o DOVT. V rámci novelizace byl zrušen § 36 odst. 1 písm. d) tr. řádu, což znamená, že obviněný, u něhož nejsou splněny důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a), b) nebo c) tr. řádu, není povinen mít obhájce při vyjednávání DOVT se státním zástupcem.²⁹ Lze souhlasit s názorem doc. Vantucha, který uvádí, že obžalovaný se může dostat do složité situace, ve které by se měl poradit alespoň s advokátem, jinak může dojít k tomu, že se rozhodne sám, aniž by měl jistotu, že uzavření

²³ § 175 odst. 1 písm. c) tr. řádu

²⁴ § 206b odst. 1 tr. řádu

²⁵ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 22.

²⁶ § 175a tr. řádu

²⁷ ČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 22.

²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 802.

²⁹ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 27-28.

DOVT je pro něho příznivější než klasické řízení před soudem.³⁰ Nelze opomenout ani objektivní zjištění skutkového stavu, kdy § 175a odst. 1 tr. řádu stanovuje jako podmínku pro zahájení jednání o DOVT, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.³¹ Z toho vyplývá, že se nejde pouze uspokojit s prohlášením obviněného o tom, že skutek spáchal, ale je potřeba provést dostatečné dokazování a zjistit tak i objektivní zjištění o spáchaném skutku.³² Před zahájením jednání o DOVT je třeba zjistit relevantní skutečnosti alespoň v takovém rozsahu, který by byl postačující pro podání obžaloby nebo v některých případech i v rozsahu vyšším. Pokud by toto nebylo dodrženo, vedlo by to k úplnému popření zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností a orgánům činným v trestním řízení by stačovalo to, co strany za pravdu prohlásí.³³

Negativní podmínky, ve kterých je vyloučena možnost sjednat DOVT, máme v současném trestním řádu dvě a jsou upraveny v §175a odst. 8 tr. řádu a §63 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSM“). Z daných ustanovení vyplývá, že DOVT nelze uzavřít v řízení proti uprchlému a v řízení ve věcech mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku. Důvody pro vyloučení užití institutu DOVT jsou logické, neboť v řízení proti uprchlému, který se vyhýbá trestnímu řízení, jednoznačně nasvědčuje, že odmítl svou trestní odpovědnost i sankce, což je předpoklad pro užití tohoto institutu. Dalším takovým předpokladem je i osobní účast obviněného při vyjednávání DOVT. V druhém případě, a to v řízení proti mladistvému, je hlavním důvodem to, že mladiství, který nedovršil osmnácti let, není dostatečně zralý, což by mohlo vést k nepravdivému prohlášení o spáchání stíhaného skutku. Dalším důvodem je, že provedení hlavního líčení může mít výchovný účinek na mladistvého, kde se zvyšuje šance, že nebude v trestné činnosti pokračovat.³⁴

Co se týče řízení proti právnické osobě, trestní řád ani zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“) nezakazuje uzavření DOVT. V rámci tohoto řízení za právnickou osobu jedná osoba oprávněná činit úkony

³⁰ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 27-28.

³¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2272.

³² ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 24.

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2273.

³⁴ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 28.

právnícké osoby dle § 34 ZTOPO.³⁵ K využití DOVT v řízení proti právníckým osobám více v kapitole 2.8.

Do účinnosti novely č. 333/2020 Sb. nešlo uzavřít DOVT v řízení o zvláště závažném zločinu, tedy o úmyslném trestném činu, u nějž činí horní hranice trestní sazby nejméně deset let. Tato negativní podmínka byla zrušena a nyní je řízení možné řešit pomocí dohadovacího řízení.³⁶

§175a odst. 6 tr. řádu dále stanovuje obsahové náležitosti, které musí dohoda mít, a to:

- a) označení SZ, obviněného a poškozeného, byl-li přítomen sjednávání DOVT a souhlasili s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení,
- b) datum a místo jejího sepsání,
- c) popis skutku, pro který je obviněný stíhán s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- d) označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu,
- e) prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané DOVT,
- f) v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty; při dohodě o druhu a výměře trestu se přihlédne i k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 39 odst. 8 trestního zákoníku),
- g) rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto,
- h) ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto,
- i) podpis SZ a obviněného, dále podpis obhájce, byl-li přítomen sjednávání DOVT, a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání DOVT a souhlasili-li s rozsahem a

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2271.

³⁶ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 19.

způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení.

2.3 Sjednávání dohody o vině a trestu

DOVT lze sjednat v rámci přípravného řízení, při předběžném projednání obžaloby anebo po přednesení obžaloby v hlavním líčení. Co se týče postupu sjednávání, tento není nikde v trestním řádu podrobně upraven.

2.3.1 Sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení

Trestní řád uvádí, že DOVT lze sjednat ve všech třech formách přípravného řízení, tedy ve standartním přípravném řízení, rozšířeném přípravném řízení (§ 175b odst. 1 tr. řádu) i ve zkráceném přípravném řízení (§179b odst. 5 tr. řádu a § 175a tr. řádu). Dle § 179f odst. 2 písm. a) lze zkrácené přípravné řízení za účelem sjednání DOVT prodloužit až o třicet dnů. Dle doc. Jelínka se v případě zkráceného přípravného řízení jedná o legislativní omyl, neboť v daném případě nesměřuje k urychlení trestního řízení, což byl hlavní účel zavedení DOVT.³⁷ Na zkrácené přípravné řízení navazuje zjednodušené řízení před soudem. V tomto případě je možno použít institut nesporných skutečností, který dokazování zjednoduší, a navíc není potřeba činit další procesní úkony jako povinnost účasti obhájce, obesílání podezřelého a poškozeného, sjednávání dohody atd. Lze se ztotožnit s názorem doc. Jelínka, že užití institutu DOVT v rámci zkráceného přípravného řízení může mít za následek větší procesní náročnost než standartní postup. Navíc zkrácené přípravné řízení obvyklé končí vydáním návrhu na potrestání (pokud nedojde k odložení věci), který SZ nemusí odůvodňovat. Tento návrh poté zašle soudu, kdy soud, pokud jsou splněny podmínky, může vydat trestní příkaz, který také nevyžaduje odůvodnění. Jedná se o výrazně rychlejší proces, než kdyby mělo proběhnout sjednávání, sepsání a následně řízení o DOVT.³⁸ Jak uvádí JUDr. Vicherek, pokud státní zástupce přistoupí na DOVT v rámci zkráceného přípravného řízení, místo toho, aby vyřídil věc podáním návrhu na potrestání, může ho to stát 2x až 3x více času.³⁹

³⁷ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 24.

³⁸ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11-12, s. 249.

³⁹ Tamtéž, s. 249.

Lze tedy shrnout, že aby docházelo k urychlení trestního řízení a ulehčení práce orgánům činným v trestním řízení, je vhodné uzavírat DOVT v rámci standartního a rozšířeného přípravného řízení.

Na otázku, kdy nejdříve lze v rámci přípravného řízení dohodu sjednat, existují protikladné názory. Jeden názor je takový, že dohodu je možné uzavřít jen v situaci, kdy dle § 175a tr. řádu výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, což znamená až po skončení vyšetřování, případně po podání obžaloby. K tomuto názoru se přiklání i doc. Vantuch⁴⁰. Druhý názor je takový, že z právní úpravy lze dojít k tomu, že dohodu lze uzavřít již dříve, a to již na samém počátku vyšetřování. K tomuto názoru se přiklání Nejvyšší státní zastupitelství i JUDr. Sokol.⁴¹

Po nabytí účinnosti zákona č. 193/2012 Sb. se v praxi názory na to, kdy uzavírat DOVT, lišily. Proto vydal dřívější nejvyšší státní zástupce dne 3.9.2019 sjednocující Pokyn č. 9/2019 obecné povahy o postupu státních zástupců v trestním řízení (dále jen „Pokyn“), v rámci kterého je v článku 61 až 63 upravena DOVT.⁴² Zatímco v § 175a odst. 1 tr. řádu je uvedeno, že státní zástupce může zahájit jednání o DOVT, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný⁴³, tak čl. 61 odst. 2 Pokynu uvádí, že: „*Před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce přezkoumá, zda výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal...*“⁴⁴ Z toho vyplývá, že Pokyn užívá pojem „*výsledky přípravného řízení*“ místo pojmu „*výsledky vyšetřování*“, jak je uvedeno v ustanovení § 175a tr. řádu, tudíž dává možnost státnímu zástupci zahájit jednání o DOVT již z výsledku šetření.⁴⁵

Prvním argumentem, který odůvodňuje názor, že k DOVT by mělo docházet až po skončení vyšetřování, je okamžik, kdy se obviněný dozví o možnosti uzavřít DOVT. Zpravidla se obviněný o zahájení trestního stíhání dozví z usnesení, ve kterém je uvedeno, proč je stíhán. Problém je ten, že obviněný neví, co bylo zjištěno postupem před zahájením trestního stíhání

⁴⁰ VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, s. 23-29.

⁴¹ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 15-21. NSZ. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2024]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Viz. § 175a odst. 1 tr. řádu

⁴⁴ NSZ. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2024]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>.

⁴⁵ VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, str. 23.

orgánu činným v trestním řízení. Tudiž obviněný bude vycházet jen z toho, co uvedl ve svém podaném vysvětlení a nebude vědět, zda to, co uvedl, je v souladu nebo v rozporu s vysvětleními jiných osob a poznatky, které byly zjištěny. Nedožví se ani důkazy, které jsou v jeho prospěch a obhajoba tak s nimi nebude moct pracovat. Pokud obhajoba požádá o nahlédnutí do spisu před prvním výslechem, policejní orgán může tuto žádost odmítnout dle § 65 odst. 2 tr. řádu. § 65 odst. 2 věty třetí výslovně uvádí, že obviněný a jeho obhájce mají právo nahlížet do spisu při sjednávání DOVT, nikoliv před jejím sjednáním. Pokud policejní orgán toto právo odepře právě s odkazem na toto ustanovení, obhajoba se nemá jak seznámit s důkazy a se spisovým materiálem a nemůže posoudit důkazní situaci, narozdíl od SZ a policejního orgánu.⁴⁶

S tímto argumentem zčásti nesouhlasí JUDr. Sokol, který uvádí, že toto by platilo jen v případech, kdy obviněný vůbec neví, proč bylo zahájeno trestní stíhání, případně co muselo být zjištěno. V mnoha případech může obviněný vědět zdaleka více než orgány činné v trestním řízení, případně trestní spis.⁴⁷

Dalším argumentem je, že pokud SZ uzavírá DOVT na počátku vyšetřování, porušuje tím § 175a odst. 1 tr. řádu, který jasně říká, že SZ má vycházet z výsledku vyšetřování nejen z poznatků z šetření konaného postupem před zahájením trestního stíhání dle § 158 a násl. tr. řádu. Z § 175a tr. řádu vyplývá, že SZ nemá oprávnění začít jednat o dohodě jen na základě prověřování, ale až z výsledku vyšetřování.⁴⁸ Z toho vyplývá, že obviněný by neměl přistoupit na sjednání dohody, protože bez znalosti spisu, kdy nemůže posoudit výsledky šetření, nemůže vědět, zda je uzavření dohody v jeho zájmu či nikoli.⁴⁹ SZ ale vycházejí z výše uvedeného Pokynu, který jim umožňuje začít jednat o DOVT, pokud výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, tedy dává možnost začít na samém počátku vyšetřování.⁵⁰ Protiargumentem je, že lze vyvodit závěr, že pokud neproběhne prověřování, není možné až do doby, kdy je důkazní situace známá z výsledku vyšetřování, možná dohoda uzavřít.⁵¹

⁴⁶ VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, s. 23.

⁴⁷ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 15.

⁴⁸ VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, s. 24.

⁴⁹ Tamtéž, str. 24.

⁵⁰ NSZ. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2024]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>.

⁵¹ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 16.

Dalším problémem je, že může dojít ke zneužití institutu SZ, který je obeznámen s důkazní situací. SZ může zneužít DOVT v případě, pokud ví, že důkazní situace má určité slabiny, zatímco obviněný toto neví. Může tak docházet k nátlaku na obviněného.⁵²

DOVT porušuje dvě základní zásady trestního řízení, a to zásadu zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností a zásadu volného hodnocení důkazů. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, má větší důkazní váhu než důkazy provedené před soudem. Za určitých okolností může v průběhu řízení dojít k provedení důkazů, které budou mít za následek zastavení trestního stíhání např. z důvodu, že nebude prokázáno, že obviněný skutek spáchal.⁵³ Z toho vyplývá, že by obhájce měl zvážit, zda doporučí sjednání DOVT svému klientovi na počátku vyšetřování, a to jen za podmínek, kdy výsledky první fáze přípravného řízení prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, a zároveň až v případě pokud mu je umožněno nahlédnutí do spisu, aby se seznámil s důkazní situací. Pokud tyto podmínky nejsou splněny nemělo by dojít k uzavření dohody na počátku vyšetřování.⁵⁴

Opačným názorem je, že k hodnoceným podmínkám je potřeba přistupovat méně formálně. V řadě případů jsou oběma stranám známy určité informace, které nejsou vyjádřeny ve formě procesních důkazů.⁵⁵

Co se týče zneužití institutu dohody, JUDr. Sokol souhlasí s doc. Vantuchem, že je pravdou, jak bylo uvedeno výše, že může být zneužit v případě, kdy důkazní situace orgánů činných v trestním řízení není příznivá, v jiné situaci např. kdy obviněný může pod nátlakem přistoupit na uzavření DOVT, aby předešel zdlouhavému trestnímu řízení s možností odsouzení a vysokým trestem. K tomu ale uvádí potřebu přihlídnout k tomu, že: „*Obviněný má či může mít možnost reálně posoudit svoji situaci.*“ Je tedy na obviněném, jak velké riziko je schopen přijmout.⁵⁶

K názoru, že obhájce by neměl doporučit obviněnému uzavření dohody, pokud není seznámen se spisem a nezná důkazní situaci, JUDr. Sokol uvádí, že za určitých okolností obhájce nemusí znát spis, aby si udělal představu o skutku obviněného. Uvádí, že obhájce by neměl klientovi doporučovat nebo nedoporučovat uzavření dohody, ale měl by pouze analyzovat situace do jaké míry je pravděpodobné prokázání spáchané skutku, který spáchal.

⁵² VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, s. 25.

⁵³ Tamtéž, s. 26.

⁵⁴ Tamtéž, s. 27.

⁵⁵ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 17-19.

⁵⁶ Tamtéž, s. 19-20.

Obhájce může od klienta vědět daleko více informací a potenciálních budoucích důkazů, které plně odůvodňují přijetí návrhu na DOVT, aniž by viděl spis. Dále uvádí možnost zneužití i ze strany obviněného, který může přijat dohodu, protože ví, že pokud by pokračovalo standartní trestní řízení, za skutek spáchaný by mohl dostat zdaleka větší trest, než je navrhován v dohodě. Dohoda může nabízet trest daleko nižší, než který by mu hrozil, pokud by vyšetřování probíhalo dále.

Závěrem JUDr. Sokol uvádí, že je potřeba si určit, zda české trestní právo půjde směrem reálného zkracování trestního řízení nebo nikoliv. Dále uvádí vlastní přesvědčení, které přirovnává k lékařské praxi: „...*pokud někdo může zcela svobodně rozhodnout o svém osudu tak, že odmítne lékařskou péči a raději zemře, nevidím naprosto žádný důvod, proč by nemohl podobným způsobem rozhodnout o tom, jaký bude jeho další osud v trestním řízení.*“⁵⁷

Lze shrnout, že jednoznačná odpověď na to, zda má docházet k uzavírání dohody na počátku vyšetřování nebo až ve fázi vyšetřování není, neboť existuje více názoru, které se neshodují. Lze souhlasit, že pokud nedojde k legislativní úpravě, může to způsobit nepředvídatelnost rozhodování, neboť bude docházet k tomu, že se budou vytvářet individuální výklady, případně bude možnost výběru z vícero možných výkladů. Další změnou, která by měla nastat je změna znění § 65 odst. 2 tr. řádu, která by měla přinést možnost nahlédnout do spisu již před sjednáním dohody.

2.3.2 Sjednávání dohody o vině a trestu po přednesení obžaloby

DOVT byla zavedena novelou č. 193/2012 Sb., s účinnosti od 1.7.2012, kterou byl zároveň zaveden další důvod pro předběžné projednání obžaloby, a to § 186 písm. g) tr. řádu. § 186 písm. g) tr. řádu říká: „*Předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby, má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný.*“⁵⁸ Z toho vyplývá, že po podání obžaloby především strany mohou navrhnout předběžné projednání obžaloby za účelem uzavření DOVT, a to obviněný a SZ. Zákon ale umožňuje, aby i sám soud mohl DOVT iniciovat, a to i bez návrhu stran, považuje-li to za vhodné.⁵⁹

První možností je, že SZ a obviněný navrhnou, že existuje možnost uzavření DOVT. Například kdy SZ s obviněným o DOVT jedná v rámci vyšetřování, ale nakonec k jejímu

⁵⁷ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 20-22.

⁵⁸ Viz. § 186

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. § 186 [Důvody k předběžnému projednání obžaloby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2457-2458.

sjednání nedojde. K DOVT může ale dojít i za situace, kdy se o dohodě vůbec nejednalo. Po návrhu stran předseda senátu na základě postojů stran nařídí předběžné projednání obžaloby, aby zjistil jejich názor a mohlo dojít k uzavření takovéto dohody.⁶⁰

Druhou možností je, že jednání o DOVT iniciuje sám soud. Podle hledisek uvedených v § 185 tr. řádu předseda senátu přezkoumá obžalobu, kdy zjišťuje, zda je dán některý z důvodů uvedených v § 186 písm. a) až f) tr. řádu. Poté pokud usoudí, že nejsou dány tyto důvody, může on sám, pokud zjistí, že je vhodné, aby byla uzavřena DOVT, vyvolat předběžné projednání obžaloby dle § 187 odst. 4 tr. řádu.⁶¹

Následným postupem je nařízení předběžného projednání obžaloby, aby došlo ke zjištění stanoviska obviněného a SZ, zda mají zájem uzavřít dohodu či nikoliv. Předběžné projednání obžaloby probíhá v rámci veřejného zasedání, a to z důvodu, že umožňuje soudci rychle zjistit stanovisko stran. V rámci dodržení zásady ústnosti a rychlosti řízení dochází ve veřejném zasedání ke konfrontaci názoru obviněného a SZ ohledně možné dohody, což má za následek rychlejší zjištění konečných stanovisek k dohodě. Z toho vyplývá, že neveřejné zasedání je vyloučeno, neboť by zjištění stanovisek bylo zdlouhavější a také náročnější, protože stanoviska by bylo nutné zjišťovat v písemné formě.

Pokud jedna ze stran byla v rámci přípravného řízení proti sjednání DOVT, nebo takovou dohodu odmítla a druhá strana navrhla možnost sjednání dohody, je účelné vzhledem k zásadě rychlosti, aby předseda senátu písemně přes datovou schránku zjistil, zda je vůbec ochotná se možností sjednání DOVT zabývat a zda je vůbec účelné, aby bylo nařízeno veřejné zasedání. Daný úkon nesměřuje ke zjištění stanoviska jedné ze stran, ale k tomu, aby nebylo zbytečně nařizované veřejné zasedání, když strana je přesvědčená, že dohodu uzavřít nechce.⁶² Vzhledem k shora uvedeného je také nutné, aby obě strany se osobně účastnily veřejného zasedání, jejich osobní účast je zde nutná, i když to § 187 tr. řádu výslovně nestanovuje. Nezbytnost osobní účasti vyplývá logicky z toho, že soudce v rámci veřejného zasedání zjišťuje jejich stanoviska.⁶³

Následný průběh řízení bude zaležet na obsahu těchto stanovisek, zda strany vyjádří zájem jednat o dohodě či nikoliv. Pokud strany projeví zájem, soud stanoví SZ přiměřenou lhůtu k podání návrhu předmětné dohody. Pokud se strany vyjádří, že nemají zájem o uzavření

⁶⁰ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 25-26.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. § 186 [Důvody k předběžnému projednání obžaloby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2457.

⁶² ŠÁMAL, Pavel. § 187 [Způsob předběžného projednání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2466.

⁶³ Tamtéž, s. 2466-2267.

DOVT, pak soud ukončí veřejné zasedání s tím, že nařídí hlavní líčení, pokud nedojde k některému z rozhodnutí uvedených v § 188 tr. řádu. Podá-li SZ návrh ve stanovené lhůtě návrh na schválení, postupuje soud dle § 314o až 314s tr. řádu. Nepředloží-li SZ ve stanovené lhůtě návrh na schválení dohody, soud nařídí hlavní líčení.⁶⁴

V situaci, kdy se věc vrací do přípravného řízení, dle § 314a až 314r tr. řádu, soud jedná na podkladě původní obžaloby. Věc se vrátí zpět do stádia, z něhož dohoda vzešla, aby SZ mohl podat za splněných podmínek obžalobu.⁶⁵

Lze shrnout, že pro soud bude snazší, pokud s návrhem na uzavření DOVT přijde jedna ze stran, a to obviněný nebo SZ, protože zaprvé soud musí důkladně zhodnotit, zda jsou dány podmínky pro jednání o dohodě dle § 175a tr. řádu, a za druhé, zda je vůbec účelné nařizovat předběžné projednání obžaloby v rámci veřejného zasedání za účelem DOVT, aby nedocházelo k zbytečnému nařízení veřejného zasedání, což by bylo v rozporu se zásadou rychlosti řízení. Toto potvrzuje i doc. Vantuch: „*V praxi však obhajoba i státní zástupci navrhuji sjednání dohody v předběžném projednání obžaloby jen ojedinele. Také předsedové senátu nařizují předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu jen ve výjimečných případech.*“⁶⁶ Pokud se obviněný rozhodne, že má zájem o uzavření DOVT, tak měl by k tomuto přistoupit jen za situace, že trestný čin, který je předmětem obžaloby, skutečně spáchal. Pokud však trestný čin nespáchal, měl by využít dokazování v hlavním líčení a dohodu neuzavírat.⁶⁷

2.3.3 Sjednávání dohody o vině a trestu v hlavním líčení

Novela zákona č. 333/2020 Sb., s účinností od 1.10. 2020, rozšířila možnost uzavírání DOVT novými ustanovením § 196 odst. 2,3, § 206a až §206d tr. řádu. K § 196 byly přidány dva nové odstavce. Dle § 196 odst. 2 po nařízení hlavní líčení předsedou senátu na základě obžaloby, musí předseda senátu spolu s doručením opisu obžaloby upozornit obžalovaného, že má právo vyjádřit se ve lhůtě, kterou stanoví, ke skutečnostem uvedenými v obžalobě, a to: zda se cítí být nevinný nebo vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a z jakých důvodů, zda má zájem uzavřít se SZ DOVT nebo zda chce v hlavním líčení prohlásit svou vinu, zda souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. § 187 [Způsob předběžného projednání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2468-2469.

⁶⁵ § 187 tr. řádu

⁶⁶ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 10, s. 35.

⁶⁷ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 29.

trestem, případně ochranným opatřením, a které skutečnosti považuje za nesporné.⁶⁸ Zásadní je, že obžalovaný se ve stanovené lhůtě má právo vyjádřit, zda má zájem o uzavření dohody. Poté předseda senátu poučí obžalovaného o následcích spojených s tímto vyjádřením, zároveň i o tom, že vyjádření k obžalobě může za obviněného učinit i obhájce, i za situace, že hlavní líčení probíhá za jeho neúčasti. Obhájce ale nesmí za obžalovaného učinit doznání nebo prohlášení viny.⁶⁹ V praxi ale dochází k tomu, že obžalovaný není upozorněn pouze písemně, ale předseda senátu ho informuje v průběhu hlavního líčení i ústně.⁷⁰

Díky novele SZ může sjednat s obviněným dohodu i po přednesení obžaloby. Obhájce musí být u sjednávání jen v případech nutné obhajoby, pokud nejde o případ nutné obhajoby dle § 36 odst. 1 písm. a) nebo b), nebo c) tr. řádu, obhájce nemusí být přítomen sjednávání dohody se SZ. Pokud obviněný nemá obhájce, může pro něho nastat složitá situace, ve které bude muset sám posoudit možnost sjednání DOVT a za určitých okolností může jednat impulzivně. Proto by se měl takovému situaci alespoň s advokátem poradit.⁷¹

Dalšími doplněnými ustanoveními jsou §206a, §206b, §206c a § 206d tr. řádu. Po přednesení obžaloby má právo předseda senátu vyzvat obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedených v obžalobě dle § 206a tr. řádu. Předseda senátu se dotáže: „*Zejména zda se cítí být nevinný nebo vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě, souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem, případně ochranným opatřením, a které skutečnosti považuje za nesporné; přitom jej poučí o následcích spojených s takovým vyjádřením. Dále jej upozorní na jeho právo prohlásit svou vinu a poučí jej o následcích spojených s takovým prohlášením. Pokud se obžalovaný k těmto skutečnostem vyjádřil již po doručení obžaloby, předseda senátu se jej dotáže, zda setrvává na svém vyjádření nebo zda je chce nějakým způsobem změnit.*“⁷²

Po novelizaci může vzniknout situace, ve které bude probíhat dlouhé soudní řízení, ve kterém obžaloba byla přednesena před účinností novely, tj. před 1.10.2020, poté dojde k odročení a pokračuje se až po novele např. v roce 2021. Z toho vyvstává otázka, zda se předseda senátu může dotázat obviněného v průběhu celého hlavního líčení. Na tuto otázku máme v praxi dva názory. První říká, že předseda senátu nemůže vyzvat obžalovaného, aby se vyjádřil v průběhu celého hlavního líčení, protože § 206a odst. 1 jasně uvádí, že to lze učinit

⁶⁸ § 196 tr. řádu

⁶⁹ §196 tr. řádu.

⁷⁰ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 25.

⁷¹ Tamtéž, s. 25.

⁷² §

jen po přednesení obžaloby SZ. Druhý názor má opačně zato, že soud tak může učinit kdykoliv v průběhu hlavního líčení. To je ale v rozporu s ustanovením §206 a odst. 1 tr. řádu, ten výslovně uvádí: „*po přednesení obžaloby*“.⁷³

Další otázka, která vyvstává po novelizaci, je otázka, do jakého mezního okamžiku lze uzavřít DOVT. Jedno ze stěžejních rozhodnutí, které tuto otázkou rozebíralo je usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 5 Tz 32/2022, ve kterém jako hlavní věc Nejvyšší soud řešil přípustnost stížnosti proti usnesení, kterým soud neschválil DOVT. V odůvodnění se ale soud zabýval právě i otázkou, ve kterém časovém okamžiku lze uzavřít DOVT v hlavním líčení. K tomu uvedl následující: „*Není možné se ztotožnit ani se závěrem ..., že nově přijatá úprava podle § 206b tr. ř. umožňuje kdykoli v průběhu řízení před soudem prvního stupně schválit uzavřenou dohodu o vině a trestu. Systematické zařazení posledně zmíněného zákonného ustanovení do právní úpravy počátku hlavního líčení svědčí pro závěr, že tento postup je možný a vhodný především na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování soudem prvního stupně.*“⁷⁴ Závěry obsažené v odůvodnění usnesení, ale nejsou zcela zřejmé a dávají určitý prostor pro využití dohody i v dalších fázích řízení.⁷⁵ Vyplývá z toho otázka, zda dohoda je možná uzavřít i po zahájení dokazování v hlavním líčení.

Existují dva směry, které tuto otázku řeší.⁷⁶ První směr se odvíjí od systematického zařazení, a to z důvodu, že nově přidaná ustanovení jsou zařazena do třetího oddílu hlavy třinácté tr. řádu, konkrétně do oddílu upravující zahájení hlavního líčení.⁷⁷ Tento směr z toho dovozuje, že dohoda lze uzavřít jen do okamžiku, než je hlavní líčení zahájeno. Jak uvádí doc. Ščerba, z toho že dané ustanovení je zařazeno právě pod oddíl upravující zahájení hlavního líčení ve fázi před zahájením dokazování, nelze vyvozovat závěr, že by podle těchto ustanovení nešlo postupovat v dalších fázích řízení. Doc. Ščerba k tomuto dále dodává, že i např. ustanovení § 206 odst. 3 a 4 tr. řádu, které je zařazeno ve stejné části tr. řádu, lze užít i v dalších fázích řízení před soudem. § 206 odst. 3 a 4 tr. řádu upravuje uplatnění adhezního nároku poškozeného a za situace, kdy se až v probíhajícím hlavním líčení ukáže, že osoba, se kterou bylo jednáno jako s poškozenou, ačkoliv poškozená není, soud tuto osobu nepřipustí k dalšímu průběhu řízení. Stejný postup by musel nastat i pokud by se toto ukázalo v odvolacím řízení. Z toho vyplývá, že by mělo být přípustné, aby obžalovaný a SZ mohli uzavřít dohodu i po

⁷³ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 25.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

⁷⁵ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

⁷⁶ Tamtéž, s. 115-129.

⁷⁷ § 206a tr. řádu.

zahájení dokazování. Naopak pokud by to umožněno nebylo, jednalo by se o mezní okamžik, což by mohlo vést k jakési koncentraci, která ale v nemá v zákoně patřičnou právní oporu.⁷⁸

Pokud bychom se podívali na plánovanou úpravu do návrhu nového trestního řádu je v něm tento systematický problém vyřešen. Daná ustanovení upravující DOVT jsou přesunuta z třetího oddílu hlavy třinácté tr. řádu do speciálního dílu V. hlavy III. s názvem „*Prohlášení významná pro dokazování*“.⁷⁹ Pokud plánovaná právní úprava obsažená v návrhu nového trestního řádu bude přijata, bude tímto vyřešen jeden z hlavních argumentů směru, který se opírá právě o systematicku zařazení daných ustanovení a zastává názor, že by k uzavírání dohody mělo docházet jen před dokazování v hlavním líčení. Toto potvrzuje i doc. Ščerba, který uvádí: „...*podle stávající právní úpravy, tak i podle úpravy obsažené v návrhu nového trestního řádu, je (resp. bude) právně přípustné uzavřít dohodu o vině a trestu nejen před zahájením dokazování v rámci hlavního líčení, ale i kdykoli poté, před pravomocným rozhodnutím ve věci samé. Ve vztahu k navrhované právní úpravě je tento závěr ještě výraznější vzhledem ke změně v systematickém zařazení relevantních ustanovení v rámci návrhu nového trestního řádu.*“⁸⁰

Jak ve vztahu k úpravě stávající nebo budoucí, není zde jasné řešení, v jaký mezní okamžik lze uzavřít DOVT v rámci hlavního líčení. Vystává další otázka a to ta, zda je vůbec účelné uzavírat DOVT v průběhu hlavního líčení i po dokazování. Je proto potřeba přemýšlet o účelu tohoto institutu. Jak vyplývá z důvodové zprávy, účelem DOVT je zrychlení a zjednodušení trestního řízení.⁸¹ Je tedy otázkou, zda bude naplněn účel tohoto institutu, pokud dojde k uzavření dohody až v průběhu hlavního líčení, případně až po dokazování. Může se zdát, že aby byl splněn účel, mělo by docházet k uzavírání dohod co nejdříve. Podle názoru autorky může alespoň k částečnému naplnění účelu docházet i v dalších fázích řízení.

Můžeme si představit situaci, ve které dojde k provedení určité části plánovaných důkazů a obžalovaný bude nakloněn k uzavření dohody, tak částečně účel naplněn bude, protože soud ušetří čas právě tím, že nebude muset dokazování dokončit. Tento názor potvrzuje doc. Ščerba, který dále uvádí, že zároveň pokud dojde k uzavření dohody, je menší pravděpodobnost, že jedna ze stran bude chtít podat odvolání nebo dovolání. Je potřeba zmínit, že aby mohlo dojít k uzavření dohody, je potřeba souhlasu, jak SZ, tak soudu. Pokud se tedy

⁷⁸ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

⁷⁹ Aktuální podoba návrhu nového trestního řádu je přístupná na JUSTICE.CZ [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

⁸⁰ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

⁸¹ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 3.března 2024]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 14-17.

v rámci hlavního líčení ukáže, že není účelné, aby byla uzavřena dohoda, tak SZ nemusí na dohodu přistoupit, případně soud může dohodu zamítnout.

Je důležité zmínit, že DOVT se nesjednává v průběhu hlavního líčení, ale mimo hlavní líčení, to výslovně upravuje zákon v ustanovení § 206b odst. 1 věty třetí tr. řádu. Pokud státní zástupce a obžalovaný dají najevo, že chtějí uzavřít dohodu, tak předseda senátu musí hlavní líčení přerušit, případně odročit. Předseda senátu má tedy dvě možnosti, jak postupovat. První možností je, že na nezbytnou dobu hlavní líčení přeruší. V této situaci předseda senátu dá na sjednání dohody určitý časový úsek v řádu hodin a po sjednání nebo nesjednání dohody pokračuje v hlavním líčení. Druhou možností je, že hlavní líčení odročí, pokud je to potřeba s ohledem na okolnosti případu.⁸²

Lze tedy shrnout, že k DOVT může dojít kdykoliv v průběhu řízení před soudem před vyhlášením rozhodnutím ve věci, tedy i po zahájení dokazování v hlavním líčení. Ostatně tento závěr připouští i Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání DOVT, která říká: „... ve vhodných případech není výjimečně vyloučeno uzavřít dohodu kdykoliv v průběhu hlavního líčení“⁸³ a dále: „Z hlediska jednotlivých stádií (fází) trestního řízení lze tedy dohodu o vině a trestu sjednat po zahájení trestního stíhání zpravidla nejdříve po výslechu obviněného, v průběhu vyšetřování, po skončení vyšetřování do zahájení hlavního líčení, po zahájení hlavního líčení před zahájením dokazování nebo zcela výjimečně v průběhu dokazování v hlavním líčení až do doby, než soud počne vylašovat rozsudek...“⁸⁴

Co se týče účelu, dle názoru autorky, je potřeba, aby SZ případně i soud posoudil, zda je účelné, aby dohoda byla uzavřena a v opačném případě, pokud nebude naplněn účel pro uzavření, je na SZ, aby k dohodě nepřistoupil, případně na soudu, aby DOVT neschválil. Toto potvrzuje i doc. Ščerba: „Státní zástupci a soudy si podle mého názoru zaslouží důvěru k tomu, aby mohli sami a se zohledněním individuálních okolností daného případu posoudit, zda v takovéto situaci uzavřou (schválí) dohodu o vině a trestu...“⁸⁵

2.4 Možnost odstoupení od dohody o vině a trestu

Dle § 314o odst. 5 tr. řádu má SZ právo vzít návrh na schválení dohody zpět až do chvíle, než se soud odebere k závěrečné poradě. Pokud SZ vezme zpět návrh na schválení dohody,

⁸² VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 27-28.

⁸³ NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu* [online]. Brno: 27. 1. 2023 [cit. 25. dubna 2024] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, s. 10-11.

⁸⁴ Metodika

⁸⁵ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

nepotřebuje k tomu souhlas obviněného.⁸⁶ Co zákon neřeší je, jaký je postup v případě, kdy souhlas s DOVT bude chtít vzít zpět obviněný.⁸⁷ I přesto, že zákon tuto možnost neupravuje, odborná literatura⁸⁸ právo obviněného odvolat souhlas s dohodou poskytuje, kdy argumentuje, že pokud by toto právo přiznáno nebylo, bylo by zasáháno do základních zásad.

Aby nedocházelo k porušení práv obviněného, zákon v § 314q odst. 3 říká, že soud musí vyzvat v rámci veřejného zasedání obviněného, aby se vyjádřil, zda: „*rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, zejména zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spátrován, prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu, jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil, s výjimkou důvodu uvedeného v § 245 odst. 1 větě druhé.*“ Pokud obviněný odpoví na jednu z otázek záporně, soud dohodu neschválí, jinak by došlo k porušení práv obviněného.

Pokud však nastane situace, kdy nehrozí porušení práv obviněného, ale obviněný si pouze rozmyslí, že dohodu uzavřít nechce, tak tento postup zákon neřeší výslovně. Pokud bychom se podívali na účel institutu, tak ten je založen na dobrovolném přijetí odpovědnosti obviněného. Z toho vyplývá, že by mělo dojít k respektování autonomie vůle obviněného a měl by mít právo od dohody odstoupit

K této problematice se vyjádřil i Ústavní soud v nálezu ze dne 4. února 2020 sp. zn. I. ÚS 1860/19. Ústavní soud požádal, aby se k věci vyjádřili Nejvyšší státní zastupitelství a Nejvyšší soud, kteří konstatovali, že obviněný může od DOVT odstoupit až do doby, než se soud odebere k závěrečné debatě. Ústavní soud tedy shrnul k možnosti odstoupení od dohody obviněným následovně: „*Odstoupení od dohody o vině a trestu obviněným, resp. jeho odvolání prohlášení, že spáchal skutek, pro který je v daném řízení stíhán a jehož se týká sjednaná dohoda o vině a trestu, je možné až do doby, než se ve veřejném zasedání soud odebere k závěrečné poradě k rozhodnutí o návrhu státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu. Soud v takovém případě nemůže schválit dohodu o vině a trestu a musí věc vrátit státnímu zástupci k došetření podle § 314r odst. 2 trestního řádu. Schválení dohody proti vůli obviněného*

⁸⁶ ŘÍHA, Jiří. § 314o [Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a rozhodnutí o jeho odmítnutí]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3643.

⁸⁷ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 40.

⁸⁸ KRÁL, V. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu*. *Právní rozhledy* 2008, č. 20, s. II.

*je zásahem do práva na spravedlivý proces, garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.*⁸⁹

Lze shrnout, že nemožnost odstoupení obviněného od DOVT je zásahem do jeho práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁹⁰ Z toho vyplývá, že i když tato možnost není zakotvena v trestním řádu, má obviněný právo na odstoupení od dohody. V rámci budoucí novelizace by bylo vhodné zavést právo obviněného na odstoupení do trestního řádu a stanovit zákonné podmínky takového odstoupení i s časovým okamžikem, do kdy má obviněný právo odstoupit.⁹¹

2.5 Označení obžalovaného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu v rámci v průběhu řízení

Institut spolupracujícího obviněného obsažený v § 178a tr. řádu byl zaveden zákonem č. 41/2009 Sb. Účelem tohoto institutu je identifikovat a odhalit pachatele závažných trestných činů prostřednictvím osob, které se na nich podílely v menší míře, avšak jsou ochotné spolupracovat při odhalení struktury zločinecké organizované skupiny a poskytnout důležité informace o hlavních pachatelích a organizátorech skupiny.⁹²

V minulosti tento institut nebyl využíván ve velké míře, a to hlavně proto, že institut šel využít jen v řízení o zvláště závažných zločinech, konkrétně u úmyslných trestných činů s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nejméně deset let.⁹³ Zákonem č. 193/2012 Sb. došlo ke změně, kdy institut lze užít u všech zločinů, přesněji u trestných činů s trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby pěti let. Avšak ani tato novelizace nepřinesla, aby byl institut užíván více.

Poslední novela zákona č. 333/2020 Sb. umožňuje, aby SZ za splnění zákonných podmínek uvedených v § 178a tr. řádu v dohodě o vině a trestu označil obviněného za spolupracujícího.⁹⁴ Dále byl přidán odst. 4, který říká, že spolupracující obviněný má povinnost trvat na svém doznání a dodržet závazky plynoucí z § 178a tr. řádu i v dalším průběhu řízení, pokud jeho trestní stíhání dojde ke konci dříve než trestní stíhání ostatních osob za zločin,

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 41.

⁹² RÚŽIČKA, Miroslav. § 178a [Spolupracující obviněný]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2315.

⁹³ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *bulletin advokacie*, roč. 2021, č.10, s. 32

⁹⁴ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *bulletin advokacie*, roč. 2021, č.10, s.33

k jehož objasnění se zavázal. Pokud tuto povinnost poruší, může dojít k sankci v podobě povolení obnovy řízení v jeho neprospěch. Spolupracující obviněný se tak zavazuje, že podá úplnou a pravdivou výpověď v přípravném řízení i v řízení před soudem.⁹⁵

Co se týče přípravného řízení § 12 odst. 10 tr. řádu zahrnuje pod pojem přípravného řízení dvě fáze, a to prověřování, které je první fází a vyšetřování, které je druhou fází. Tím, že ustanovení § 178a tr. řádu hovoří o obviněném, tak platí, že podezřelý se stává obviněným až po zahájení trestního stíhání, z toho vyplývá, že zavázat se k tomu, aby podal výpověď se vztahuje pouze na fázi vyšetřování.⁹⁶ Pokud obviněný splní všechny tři zákonné podmínky uvedené v § 178a odst. 1 písm. a), b) a c) tr. řádu, a to:

- a) *oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobily významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,*
- b) *dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a*
- c) *prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný⁹⁷*

poté ho SZ může označit za spolupracující obviněného v DOVT dle § 175a tr. řádu.

Lze shrnout, že obviněného lze označit za spolupracujícího v DOVT v rámci přípravného řízení pouze ve fázi vyšetřování.⁹⁸ Toto potvrzuje i komentář: „*Vyjádření může být učiněno nejprve ve formě podání (§ 59 odst. 1), poté ve výsledku jako obviněného (nepřichází v úvahu, aby taková výpověď byla učiněna v postavení podezřelého, např. zadrženého podezřelého, podle § 76 odst. 3 tr. řádu)*...“⁹⁹

V praxi máme možnost, aby obviněný byl označen za spolupracujícího po podání obžaloby, a to za situace, kdy soud bude postupovat dle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu a po předběžném projednání obžaloby soud vrátí věc SZ k došetření. Obviněný se pak může ve fázi vyšetřování zavázat, že podá úplnou a pravdivou výpověď, buď v přípravném řízení, a to v jeho druhé fázi – vyšetřování a poté v řízení před soudem.

Jak bylo uvedeno výše, díky novele je možné, aby SZ uzavřel DOVT i po přednesení obžaloby dle § 206b tr. řádu. I po přednesení obžaloby je možné v dohodě obviněného za

⁹⁵ Tamtéž, s.

⁹⁶ Tamtéž, s.

⁹⁷ Viz § 187a

⁹⁸ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, roč. 2021, č.10, s. 33.

⁹⁹ RŮŽIČKA, Miroslav. § 178a [Spolupracující obviněný]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2320.

spolupracujícího označit, pokud splní podmínky uvedené v § 178a odst. 1 tr. řádu. Jednou z podmínek je, že spolupracující obviněný má povinnost, jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem podat úplnou a pravdivou výpověď. Z toho vyplývá, že aby mohlo dojít k naplnění této podmínky, musí předseda senátu shledat důvody k předběžnému projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu a tím poté věc vrátit SZ k došetření dle § 186 odst. 1 písm. e) tr. řádu, protože pokud neshledá důvody a věc nevrátí k došetření SZ, znamenalo by to, že věc by nebyla vrácena do přípravného řízení, tudíž by obviněný nemohl splnit podmínku, že podá úplnou a pravdivou výpověď i ve fázi přípravného řízení.

V praxi se můžeme setkat i s názorem, že pokud dojde k odročení nebo přerušené hlavního líčení a obviněný poté už nemá možnost splnit podmínku § 178a odst. 1 tr. řádu, a to učinit pravdivou a úplnou výpověď v přípravném řízení, tak musí stačit, že tuto výpověď učiní až v průběhu řízení.¹⁰⁰ Tento názor však není v souladu se zákonnými podmínkami uvedenými v § 178a odst. 1 tr. řádu. Tudíž by se nemělo podle tohoto názoru postupovat. S tímto souhlasí u doc. Vantuch, který k tomuto uvádí: *„Nelze pominout, že nic nebránilo tomu, aby obviněný po vyrozumění o podání obžaloby, nebo poté co obdrží její opis, navrhl soudu předběžné projednání obžaloby z důvodu uvedeného v § 186 písm. g) tr. řádu, pokud se mu jevil vhodným a možným sjednat dohodu o vině a trestu se státním zástupcem a v ní být označen za spolupracujícího obviněného. Stejný návrh mohl podat i státní zástupce, pokud pro to shledal důvody.“*¹⁰¹

S tímto postavením obviněného je třeba upozornit na tři zásadní věci. První z nich je, že obviněný nemá na označení jako spolupracujícího obviněného právní nárok. Druhou věcí je, že je na uvážení SZ, jestli se pro tento status rozhodne a pokud ne, nevydává žádné usnesení, tudíž proti jeho rozhodnutí není možné podat opravný prostředek. Třetí důležitou věcí je, že i když je obviněný označen za spolupracujícího, soud tímto není vázán v tom smyslu, že by bez dalšího měl povinnost uložit trest pod dolní hranici trestní sazby. Toto činí dle svého uvážení.¹⁰²

K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud v usnesení ze 17.9.2015 sp. zn. 8 Tdo 661/2015, kdy uvedl: *„Pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 4 tr. zákoníku je sice základní a neopominutelnou podmínkou, že státní zástupce označil pachatele podle § 178a tr. ř. za spolupracujícího obviněného, ale soud je povinen při rozhodování o tom, zda lze pachateli snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici jeho zákonné výměry a o kolik, přihlížet k dalším*

¹⁰⁰ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, roč. 2021, č.10, s. 36-37.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 36-37.

¹⁰² VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, roč. 2021, č.10, s. 37.

výslovně uvedeným okolnostem, jimiž jsou: povaha trestného činu uvedeného v doznání..., srovnání tohoto trestního činu se zvláště závažným zločinem spáchaným členy organizované skupiny..., jaký význam mělo jednání spolupracujícího obviněného pro objasnění zvláště závažného zločinu..., další okolnosti případ, z nichž zákon příkladmo uvádí zejména to, zda a jakým způsobem se spolupracující obviněný sám podílel na zvláště závažném zločinu...¹⁰³

2.6. Ukládání trestů v rámci dohody o vině a trestu

Hlavní fází vyjednávání DOVT je dohadování sankce. SZ, obviněný a případně jeho obhájce se dohadují o druhu a výměře trestu, který musí být v souladu s trestním zákoníkem. Co nemůže být předmětem vyjednávání je právní kvalifikace stíhaného skutku z toho důvodu, že právní kvalifikace musí být v souladu se skutkovým stavem.¹⁰⁴

Díky novele provedené zákonem č. 333/2020 Sb. byla doplněná některá ustanovení trestního zákoníku, které se týkají ukládání trestů, což pomohlo k tomu, aby institut DOVT byl více využíván.¹⁰⁵ Před touto novelou chyběl zákonný postup, který by výslovně říkal, že pokud obviněný uzavře DOVT se SZ, bude zvýhodněn v rámci druhu, výměry a způsobu trestu. Obviněný a jeho obhájce tak neměli žádný zákonný podklad proto, zda mohou počítat s mírnějším trestem, pokud uzavřou dohodu se SZ.¹⁰⁶

Z tohoto důvodu novela doplnila § 39 odst. 1 tr. zák., čímž zakotvila povinnost soudu, že musí při ukládání trestu přihlídnout k tomu, zda obviněný sjednal DOVT. Důležité je, že dohoda musí být uzavřena a poté schválena, pokud schválena nebude, soud nemá povinnost k takovéto dohodě přihlížet a nemá tak důvod přistoupit k mírnějšímu trestu.¹⁰⁷ Pokud nedojde k uzavření DOVT, soud může přihlížet k polehčující okolnosti v podobě doznání pachatele dle § 41 písm. l) tr. zák. nebo jeho spolupráce při objasňování trestní činnosti dle § 41 písm. m) tr. zák.¹⁰⁸

Dále novela přidala sjednání DOVT jako důvod pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody dle § 58 odst. 3 tr. zák. Mimořádné snížení trestu v důsledku uzavření DOVT není obligatorní z důvodu, že soud zohledňuje dále i poměry pachatele a povahu trestného činu, který

¹⁰³ Usnesení NS ze dne 18.9. 2015 pod sp. zn. 8 Tdo 661/2015 ze dne

¹⁰⁴ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 30 a 46.

¹⁰⁵ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

¹⁰⁶ ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 11, s. 38.

¹⁰⁷ ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2020, s. 581.

¹⁰⁸ Tamtéž.

spáchal. Je tedy na úvaze soudu, zda se přikloní k mimořádnému snížení trestu a jak moc pod zákonnou sazbu sníží trest odnětí svobody. Jak uvádí doc. Ščerba: „*Soud sice k těmto okolnostem musí při ukládání trestu obligatorně přihlídnout, avšak otázkou zůstává, jak výrazně se uzavření dohody o vině a trestu či prohlášení viny má promítnout do ukládaného trestu, resp. na jakých dalších okolnostech závisí míra takového vlivu.*“

Tuto otázku vyřešila správně a logicky Metodika, která říká, že: „*Samotným účelem dohody je dáno, že rozsah zmírnění trestu bude tím větší, čím dříve bude dohoda v trestním řízení sjednána.*“¹⁰⁹ Dále bude také záležet na procesních a důkazních důsledcích dohody a motivaci obviněného ke sjednání dohody. Čím dříve tedy dojde k uzavření dohody, tím větší možnost snížení trestu lze obviněnému přiznat. Pokud dojde k uzavření DOVT v pozdější fázi trestního řízení, jako důsledek může být nepatrné či vůbec žádné snížení trestu. Tímto přístupem tak dochází k naplnění účelu a podstaty daného institutu, který má za následek zjednodušení a zrychlení řízení.¹¹⁰

2.7. Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Pokud dojde k uzavření DOVT mezi SZ a obviněným, SZ podá návrh na schválení DOVT soudu. Následně tento návrh přezkoumá předseda senátu soudu. Předseda senátu přezkoumává celý návrh DOVT i celý spisový materiál, přičemž se zaměřuje, zda nedošlo k procesním vadám, porušení práv obviněného, splnění základních podmínek pro uzavření této dohody, zda dohoda je správná vzhledem k zjištěnému skutkovému stavu a následně zda přiměřená z hlediska druhu a výše trestu nebo ochranného opatření, zkoumá i rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení, i vyřešení soudní příslušnosti. Předseda senátu dále může dospět k tomu, že rozhodne rozhodnutím, které měl dle jeho názoru učinit státní zástupce. „*K přezkoumání dochází vždy, když je u daného soudu podán nový návrh na schválení dohody o vině a trestu, a to i v případě, že státní zástupce podává znovu návrh na schválení dohody o vině a trestu ve věci, v níž byl dřívější návrh odmítnut, popř. věc byla vrácena usnesením do přípravného řízení..., nebo i v případě, kdy je věc postoupena*

¹⁰⁹ NSZ. Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu [online]. Brno: 27. 1. 2023 [cit. 25. dubna 2024] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, s. 10-11.

¹¹⁰ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

*soudu nadřazeným soudem rozhodujícím o věcné či místní příslušnosti či o odnětí a přikázání věci.*¹¹¹

Lhůtu pro přezkoumání návrhu na schválení DOVT zákon výslovně nestanovuje, to platí i pro předběžné projednání návrhu, pro odmítnutí návrhu i pro nařízení veřejného zasedání k projednání návrhu. Z tohoto důvodu se zde uplatní analogie a na lhůtu se užije § 181 odst. 3 tr. řádu, který říká, že lhůta pro okresní soud je 3 týdny a pro krajský soud 3 měsíce.¹¹²

Po přezkoumání návrhu na schválení DOVT spolu se spisovým materiálem dle § 314 odst. 1 tr. řádu má soud tři varianty, jak dále postupovat:

- a) nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí
- b) rozhodnout o odmítnutí návrhu dohody
- c) nařídit předběžné projednání návrhu¹¹³

V rámci výše uvedených variant, zároveň dle odst. 4 musí rozhodnout o dalším trvání vazby, která dle § 72a odst. 1 tr. řád. může trvat jen po nezbytně dlouhou dobu a je nutné, aby orgány činné v trestním řízení zkoumaly, zda vazební důvody stále trvají.

2.7.1 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení

Předseda senátu má právo rozhodnout o odmítnutí návrhu na schválení DOVT dle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu, aniž by nařizoval předběžné projednání návrhu na schválení dohody, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich je, že shledá závažné procesní vady. Za závažné procesní vady lze považovat procesní vady, které vznikly v přípravném řízení a nelze je napravit v řízení před soudem a rovněž nelze v důsledku těchto vad v řízení pokračovat. Mezi tyto vady patří například sjednání dohody, ačkoliv ji zákon vůbec nedovoluje, dále situace, kdy obviněný neměl obhájce, ačkoliv se jednalo o případ nutné obhajoby, znemožnění nahlédnutí do spisu a další.

Druhým důvodem pro odmítnutí návrhu na schválení DOVT jsou důvody uvedené v §314r odst. 2 tr. řádu, a to: „...*je-li nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy*

¹¹¹ ŘÍHA, Jiří. § 314o [Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a rozhodnutí o jeho odmítnutí]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3634.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ §314o tr. zák.

*nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu...*¹¹⁴

Pokud předseda shledá některý z důvodů uvedených výše, vydá rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení DOVT, které má formu usnesení. V odůvodnění usnesení musí předseda senátu uvést stručně, ale dostatečně specifikovat, všechny napadené vady, tak aby se SZ v budoucnu daných vad vyhnul a aby vytýkané vady mohl napravit a podat opravený návrh znovu. Proti tomuto usnesení může státní zástupce, případně i obviněný, podat stížnost, která má odkladný účinek. O této stížnosti rozhoduje senát nadřízeného soudu. V případě, že usnesení nabude právní moci, předseda senátu návrh vrátí státnímu zástupci zpět do přípravného řízení.¹¹⁵

2.7.2. Navržení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Pokud má předseda zato, že byly porušené některé z důvodů uvedených v ustanovení §314p odst. 1 písm. a) až c) tr. řádu, obligatorně nařídí předběžné projednání návrhu na schválení DOVT. Důvody pro nařízení předběžného projednání jsou:

- a) *věc patří do příslušnosti jiného soudu,*
- b) *věc má být postoupena podle § 171 odst. 1,*
- c) *jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 nebo jeho přerušeni podle § 173 odst. 1, anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 nebo schválení narovnání podle § 309.*¹¹⁶

Předběžné projednání návrhu se zpravidla provádí v neveřejném zasedání, ale pokud předseda senátu má za to, že je potřebné, aby zasedání probíhalo veřejně, nařídí veřejné zasedání. Potřebné to bude ve chvíli, kdy bude provádět nějaké důkazy, např. výslech svědka nebo obviněného. Nemělo by však ve veřejném zasedání docházet k rozsáhlému dokazování nebo být uskutečňovány jiné úkony, které měly být provedeny v rámci přípravného řízení. Pokud jde o obviněného, který je ve vazbě, mělo by současně v rámci veřejného zasedání rozhodnutí o dalším trvání vazby.¹¹⁷

Po předběžném projednání návrhu soud rozhodne dle taxativního výčtu rozhodnutí, které jsou vymezeny § 314p odst. 3 a 4 tr. řádu, a to: „*Rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o*

¹¹⁴ § 314r odst. 2 tr. zák.

¹¹⁵ ŘÍHA, Jiří. § 314p [předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3690.

¹¹⁶ § 314p odst. 1 tr. zák.

¹¹⁷ ŘÍHA, Jiří. § 314p [předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3653.

*příslušnosti soudu, který je nejbližše společně nadřízen jemu a soudu, jenž je podle něj příslušný, má-li za to, že sám není příslušný k jejímu projednání, postoupí věc jinému orgánu, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 171 odst. 1, trestní stíhání zastaví, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 172 odst. 1, trestní stíhání přeruší, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 173 odst. 1, trestní stíhání podmíněně zastaví podle § 307 nebo rozhodne o schválení narovnání podle § 309 odst. 1, rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl, nebo z důvodů uvedených v § 314r odst. 2 nebo zastavit trestní stíhání, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 172 odst. 2.*¹¹⁸ Pokud soud nenalezne žádné opodstatnění pro takové rozhodnutí, předseda senátu nařídí veřejné zasedání k projednání návrhu dle § 314q tr. řádu.

Všechny tyto rozhodnutí mají formu usnesení. Opravným prostředkem proti usnesení je stížnost, kterou jsou oprávněni podat SZ a obvinění, v případě rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o schválení narovnání může podat stížnost také poškozený. Stížnost lze podat jen proti takovým usnesením u nichž to dovoluje zákon a zároveň soud rozhoduje v prvním stupni. Z toho vyplývá, že stížnost je možná u všech usnesení dle odst. 3 a 4, kromě usnesení o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti dle § 314p odst. 3 písm. a) tr. řádu, u tohoto usnesení stížnost není přípustná. Odkladný účinek má stížnost jen pokud tak stanoví zákon podle § 141 odst. 4 tr. řádu, tedy u všech stížnosti, kromě stížnosti proti usnesení o přerušení trestního stíhání dle § 314p odst. 3 písm. d) tr. řádu.¹¹⁹

2.7.3. Veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Předseda senátu nařídí veřejné zasedání v případě, že v rámci předběžného projednání návrhu neučiní jiné rozhodnutí, tak jak bylo uvedeno výše. V případě že je dán nějaký důvod dle § 314r odst. 5 tr. řádu může předseda senátu nařídít neveřejné zasedání. Postup soudní přípravy, zajištění účastníků projednání během veřejného zasedání nepředstavuje odchylku od obecných ustanovení týkajících se veřejného zasedání.¹²⁰ K veřejnému zasedání předvolává předseda senátu obviněného, kdy předvolání se doručuje spolu s návrhem na schválení DOVT. Dále předseda senátu vyrozumí SZ, obhájce obviněného a poškozeného o místě a době konání veřejného zasedání. V případě, že poškozený má zmocněnce, vyrozumívá se pouze jeho zmocněnec v řízení ve věcech mladistvých (mladistvý dovršil 18 let věku), předseda senátu

¹¹⁸ § 314p odst. 3 a 4 tr. zák.

¹¹⁹ Tamtéž s. 3654-3662.

¹²⁰ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 10, s. 22-23.

dále musí vyrozumět příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (§64 odst. 3 ZSM).¹²¹ Za situace, kdy bude probíhat řízení, zákon dává povinnost, aby SZ a obviněný byli přítomni celému řízení, jinak řízení nemůže proběhnout.

Po zahájení veřejného zasedání předseda senátu vyzve SZ k přednesení návrhu DOVT. SZ přečte obsah návrhu na schválení DOVT, a to hlavně jaký skutek a jaký trestný čin je v návrhu obsažen, trest, který se navrhuje, případně ochranné opatření, pokud bylo sjednání je potřeba sdělit výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Následně po přednesení návrhu SZ předseda senátu vyzve obviněného k vyjádření k návrhu a dotáže se obviněného, zda:

- a) *rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, zejména zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován,*
- b) *prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu,*
- c) *jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil, s výjimkou důvodu uvedeného v § 245 odst. 1 větě druhé.*¹²²

Dle §245 odst. 1 tr. řádu může podat odvolání proti výroku o náhradě škody. Tímto úkonem tak soud zjišťuje, zda obviněný sjednané dohodě rozumí, uvědomuje si důsledky, které plynou z uzavření DOVT, a to zejména, zda si je vědom, že věc nebude projednána v hlavním líčení, že se nebudou provádět důkazy a že nemůže ani on sám navrhopvat důkazy ve svůj prospěch.

Dalším důsledkem, kterým si musí být obviněný vědom je, že nemá nárok na podání odvolání proti rozsudku, kterým je dohoda schválena s výjimkou důvodu uvedených v § 245 odst. 1 anebo v situaci, kdy se schválená dohoda bude lišit od té sjednané.¹²³ Dále předseda senátu kontroluje, zda prohlášení ohledně spáchání skutku, za který je obviněný stíhán, vzniklo z jeho vlastní vůle bez donucení nebo nátlaku.¹²⁴

Soud nemá pravomoc měnit DOVT a musí rozhodovat o návrhu jako o celku. Soud tak rozhoduje o skutku, jeho právní kvalifikaci trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu, který

¹²¹ §314q

¹²² § 314q odst. 3,4

¹²³ ŘÍHA, Jiří. § 314q [Veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7. doplněné a přepracované vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3673.

¹²⁴ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 28-29.

je uveden v dohodě. O nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v DOVT, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 43 odst. 3 tr. řádu).

Z důvodu zrychlení a zjednodušení řízení, čímž je naplněn hlavní účel institutu DOVT, se ve veřejném zasedání neprovádí dokazování, avšak zákon dává možnost soudu, aby vyslechl obviněného a případně opatřil potřebná vysvětlení, ale jen za podmínky, že soud má zato, že je to potřebné pro rozhodnutí. Takováto potřebnost by mohla nastat například: „*kdy z vyjádření obviněného budou vyplývat závažné pochybnosti o důvodu trestního stíhání*“ anebo „*kdy soud zamýšlí rozhodnout o řádně a včas uplatněném nároku poškozeného*.“¹²⁵

Po výše uvedených procesních úkonech, má soud dle § 314r tr. řádu čtyři možnosti, jak rozhodnout o návrhu na schválení DOVT.

- a) Schválit DOVT ve znění, jakým byla sjednána SZ a obviněným.
- b) Neschválit DOVT z důvodů uvedených v § 314r odst. 2, kdy vrátí věc do přípravného řízení.
- c) Odmítne předložené znění, v případě že má výhrady, ale připouští schválení nového znění dohody.
- d) Provede jiné rozhodnutí dle odst. 5, protože jsou pro tyto rozhodnutí splněny zákonné podmínky.¹²⁶

Soud DOVT neschválí ze čtyř důvodů uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu. Těmi to důvody jsou, že dohoda: je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem, je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, je nesprávná z hlediska rozsahu způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a posledním důvodem je, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání DOVT.¹²⁷

Z hlediska nesprávnosti bude dohoda nesprávná, pokud nebyly splněny podmínky pro sjednání takovéto dohody, a to z toho důvodu, že není dostatečně prokázané, že stíhaný skutek se opravdu stal, spáchal ho obviněný a stíhaný skutek je trestným činem, nebo má soud zato, že prohlášení obviněného, že spáchal skutek je nepravdivé, tedy nebyl zjištěn správně skutkový

¹²⁵ ŘÍHA, Jiří. § 314q [Veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3674-3675.

¹²⁶ ŘÍHA, Jiří. § 314r [Rozhodnutí o neschválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3677.

¹²⁷ § 314r odst. 2 tr. řádu

stav. Jak uvádí i doc. Ščerba, tento důvod pro neschválení dohody lze považovat za nejdůležitější, kdy tento závěr dovozuje z toho, že: „*Důsledné a správné uplatňování tohoto důvodů by mělo být hlavní obranou proti zřejmě té nejzásadnější námitce, který směřuje proti institutu dohody vině a trestu jako takovému, totiž že jde o určité kupčení se spravedlností.*“¹²⁸

Nesprávnost nebo nepřiměřenost z hlediska druhu a výše trestu může nastat u dohody v případě nezákonného trestu. Nezákonnost trestu bude vycházet z toho, že sjednaný trest zákon vůbec nepřipouští, nebo sjednána výměra trestu je mimo hranice trestní sazby. Další situací pro odmítnutí dohody soudem, dle tohoto důvodu, může být porušení zákonných podmínek pro ukládání úhrnného, souhrnného nebo společného trestu. Co se týče ochranných opatření, tam důvody budou podobné, především půjde o nesplnění zákonných podmínek pro jejich uložení.

O nesprávnost z hlediska rozsahu způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení půjde např. za situace, kdy dohoda vůbec náhradu škody, nemajetkovou újmu nebo povinnost vydání bezdůvodného obohacení neupravuje, ačkoliv by měla. Dalšími případy může být věcná nesprávnost nároků poškozeného, což může být dovozeno z chybných skutkových zjištění, nesprávné aplikace hmotněprávních norem atd., povinnost nahradit škodu ve větším rozsahu, než by má poškozený nárok, a díky tomu může být výše neadekvátní, v opačné případě může být nepřiměřená atd.

Závažným porušením práv obviněného při sjednávání dohody může být zejména právo na obhajobu, pokud půjde o případ nutné obhajoby dle § 36 odst. 1 tr. řádu, nepřijatelný nátlak ze strany SZ na obviněného, aby učinil prohlášení dle § 175a odst. 3 tr. řádu a uzavřel dohodu, neumožnění obviněnému nahlédnout do spisu a další.

Soud o odmítnutí návrhu DOVT rozhoduje ve formě usnesení, kterým věc vrátí do přípravného řízení. Proti usnesení o odmítnutí návrhu a vrácení věci do přípravného řízení mají osoby, kterých se dotýká, konkrétně obviněný, SZ a poškozený, právo podat stížnost, která má odkladný účinek dle § 141 odst. 4 tr. řádu. Je potřeba upozornit, že přípustnost stížnosti se bude odvíjet od toho, zda DOVT byla sjednána a předložena soudu v přípravném řízení dle § 314r odst. 2 tr. řádu anebo v druhém případě, kdy DOVT byla sjednána a předložena v hlavním líčení dle § 206b tr. řádu.

K této problematice se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení pod sp. zn. 5 Tz 32/2022. V této věci Nejvyšší soud rozhodoval o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlivosti ve prospěch obviněné proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, kdy podanou stížnost zamítl. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci

¹²⁸ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 45.

v usnesení přiznal obviněnému právo stížnosti proti usnesení, kterým krajský soud neschválil DOVT. Obviněný tak využil svého práva a podal stížnost k Vrchnímu soudu v Olomouci, který stížnost zamítl z důvodu, že proti napadenému usnesení krajského soudu nepřipouští zákon možnost opravného prostředku. V odůvodnění uvedl, že v této věci nelze postupovat dle § 314r odst. 2 tr. řádu, protože tohle ustanovení se vztahuje na rozhodování o schválení DOVT, která byla předložena SZ v přípravném řízení. Proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci podal stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného ministr spravedlivosti. Ministr spravedlnosti ve své stížnosti pro porušení zákona uvedl, že ustanovení § 314r odst. 2 tr. nelze omezit pouze na schvalování DOVT před podáním obžaloby, protože pak by došlo k tomu, že by nebyla v zákoně právní úprava, která by se užíla pro schválení DOVT předložené ve rámci hlavní líčení. Dle ministra spravedlnosti lze zde užít analogie zákona. Dále uvedl, že nepoužitelnost ustanovení § 314r odst. 2, jak dovodil soud, jsou porušena procesní práv stran, protože osoby, které uzavřely dohodu se SZ v přípravném řízení před podáním obžaloby jsou zvýhodněné oproti osobám, které dohodu sjednaly v průběhu řízení před soudem.

Nejvyšší soud k tomuto uvedl: *„Pro případ, že dohoda o vině a trestu není schválena, stanoví trestní řád odlišný postup v § 314r odst. 2 tr. ř. pro dohodu o vině a trestu sjednanou v přípravném řízení a odlišný postup v § 206b odst. 4 tr. ř. týkající se dohody o vině a trestu předložené v hlavním líčení. Jestliže nedojde ke schválení dohody o vině a trestu sjednané před podáním obžaloby (návrhu na potrestání), soud podle § 314r odst. 2 tr. ř. vrátí věc usnesením do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Pokud však není schválena dohoda o vině a trestu, která byla sjednána až v průběhu řízení před soudem, podle § 206b odst. 4 tr. ř. pokračuje soud v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby.“*¹²⁹ Tento závěr dovodil, především z toho, že i když je postup soudu upraven v obou ustanoveních, tak je třeba upozornit na to, že ustanovení § 206b odst. 4 tr. řádu, který se užije na DOVT sjednanou a předloženou v rámci řízení před soudem, je speciální úpravou, která vylučuje v daném případě užít § 314r odst. 2 tr. řádu. Dále se Nejvyšší soud zabýval i smyslem a účelem stížnosti. Z čehož vyvodil, že pokud je dohoda sjednána a předložena v přípravném řízení, tak SZ nepodává obžalobu a předloží pouze návrh dohody.

V případě že soud dohodu neschválí, je jediná možnost vrátit věc do přípravného řízení, protože soud by neměl na čem postavit a vést řízení. Naopak v situaci, kdy je dohoda sjednána a předložena v rámci hlavního líčení, tak to hlavní líčení je již vedeno a postaveno na podané obžalobě, tudíž se bude po neschválení pokračovat na základě podané obžaloby. Nejvyšší soud

¹²⁹ Usnesení Nejvyšší soudu ze dne 27.4.2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

tak konstatuje, že účelem stížnosti je možnost zabránit tomu, aby se věc vrátila zpět do přípravného řízení. Ke zmiňované analogie zákona soud uvedl, že jí nelze použít, protože „analogii je možné použít pouze tam, kde zákonná úprava nedopadá na všechny možné nebo v úvahu přicházející případy, a existuje tak mezera v zákoně“ a jen proto, že se analgie jeví vhodným řešením, není důvod pro její použití. Soud dospěl k tomu, že v zákoně není mezera, protože postup soudu po neschválení dohody je upraven v § 206b odst. 3 tr. řádu. K argumentu ministra spravedlnosti ohledně znevýhodnění obviněného, který uzavřel dohodu až v řízení před soudem, Nejvyšší soud konstatoval, že tohle by mohlo být podnětem pro změnu právní úpravy, ale nikoliv pro užití analogie. K tomu závěrem dodal, že obviněný nemá zaručené právo a nárok na uzavření DOVT, proto je věcí zákonodárce, jaké podmínky pro tento institut určí.¹³⁰

Pokud soud shledá, že DOVT nelze z některých důvodů uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu schválit, nemusí hned věc odmítnout a vrátit do přípravného řízení, ale může oznámit stranám své výhrady ke sjednané dohodě a stanovit SZ a obviněnému lhůtu, ve které jim dá možnost upravit znění dohody. Soud k tomuto přistoupí zejména za situace, ve které se strany shodly na základních aspektech a soud má zato, že dojde ke shodě i vůči jeho výhradám, které stranám sdělí ústně.

Před novelou č. 333/2020 Sb. zákon obligatorně stanovoval, že soudce odročí veřejné zasedání za účelem sjednání nového znění dohody, nyní ale nemusí dojít k odročení jednání, pokud je možné nového znění dohody dosáhnout ihned.¹³¹ Pokud nedojde ke sjednání nového znění dohody a SZ tak nepředloží novou dohodu soudu, soud bude postupovat dle odst. 2 a vrátí věc do přípravného řízení.

Jak uvádí § 314s tr. řádu, pokud dojde k vrácení věci do přípravného řízení v dalším řízení se ke sjednané DOVT, včetně prohlášení viny obviněným nepřihlíží. Vrácení věci do přípravného řízení nevylučuje sjednání nové DOVT. Podmínka pro sjednání DOVT dle § 175a odst. 3 tr. řádu je, že obviněný musí učinit prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Jiná formulace je použita v odst. 7, který uvádí, že: „Nedojde-li k DOVT... k prohlášení viny učiněné obviněným v dalším řízení nepřihlíží.“ To znamená, že odst. 7 obsahuje jinou formulaci než odst. 3.

Problém zde je v tom, že prohlášení viny znamená úplné doznání k trestnému činu a toto prohlášení má závažnější důsledky, zatímco prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu), není doznání. „Proto mnohý obviněný, který chtěl učinit „prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ (§ 175a odst. 3 tr. řádu),

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ § 314r odst. 3

tak v praxi neučiní v obavě, že v případě neschválení dohody o vině a trestu by jeho prohlášení o spáchání skutku bylo posuzováno jako „prohlášení viny“ (§ 175a odst. 7 tr. řádu).¹³² Z výše uvedených důvodů, lze souhlasit s návrhem na novelizaci doc. Vantucha, který uvádí, že je zapotřebí v ustanovení § 175a odst. 7 věty druhé tr. řádu nahradit „k prohlášení viny učiněnému obviněným v dalším řízení nepřihlíží“ za „k prohlášení obviněného podle § 173a odst. 3 tr. řádu, že spáchal skutek, pro který je stíhán, v dalším řízení nepřihlíží“. Stejnou změnou by mělo dojít k novelizaci v ustanovení § 314s věty první tr. řádu, a to: „Byla-li věc vrácena do přípravného řízení podle § 314o odst. 3 nebo 5, § 314p odst. 6 nebo § 314r odst. 2, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení obviněného podle § 173a odst. 3, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nepřihlíží.“¹³³

Soud schválí DOVT, pokud s ní souhlasí, odsuzujícím rozsudkem. V rozsudku uvede: „výrok o schválení dohody o vině a trestu a výrok o vině a trestu, případně ochranném opatření, v souladu s dohodou o vině a trestu. Výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení soud uvede v souladu s dohodou o vině a trestu, se kterou poškozený souhlasí, nebo s dohodou o vině a trestu, v níž dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 43 odst. 3); jinak soud postupuje podle § 228, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, popřípadě podle § 229.“¹³⁴

Poslední variantou, jak může soud postupovat je rozhodnout jinými rozhodnutími o návrhu na schválení DOVT. Pokud soud v průběhu veřejného zasedání dospěje k názoru, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo pro schválení narovnání musí takto postupovat. Jak již bylo uvedeno výše, soud bude postupovat úplně stejně, jako v předběžném projednání návrhu, pokud budou splněny zákonné podmínky pro výše uvedené rozhodnutí.

Soud rozhodne u všech těchto rozhodnutí formou usnesení, kdy je možné proti němu podat stížnost. Zákon ale omezuje okruh osob, které jsou oprávněny stížnost podat a to tak, že proti všem rozhodnutí může stížnost podat státní zástupce. Obviněný a poškozený mohou podat stížnost proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a o schválení narovnání. Proti rozhodnutí o postoupení věci, o zastavení trestního stíhání a o jeho přerušeni obviněný ani

¹³² VANTUCH, Pavel. Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny? Bulletin advokacie, 2022, roč. 29, č. 10, s. 25- 26.

¹³³ Tamtéž s. 27.

¹³⁴ § 314r odst. 4

poškozený podat stížnost nemohou. Stížnost má odkladný účinek u všech rozhodnutí, kromě stížnosti proti usnesení o přerušení trestního stíhání.¹³⁵

2.8. Dohoda o vině a trestu v řízení proti právnickým osobám

Tato podkapitola se bude jen krátce věnovat diskutované otázce v odborné literatuře, která se týká uzavírání DOVT v řízení proti právnickým osobám. Řízení o právnických osobách je upraveno zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“), který je speciální právní předpis k trestnímu řádu. ZTOPO však neupravuje institut DOVT, ale na druhé straně žádné ustanovení nezakazuje, aby DOVT v rámci řízení proti právnické osobě nemohla být sjednána. Proto se užití normy trestního řádu.

Právnická osoba, tedy může být osobou obviněnou, poté obžalovanou a v trestním řízení je možné uzavřít s právnickou osobou DOVT, případně učinit prohlášení. *„Právnická osoba je pouze umělý konstrukt, který reálně neexistuje, a je jí pouze přičítána vůle fyzických osob, které za ni jednají (zastupují ji) a nahrazují její vůli.“*¹³⁶ Vystává tedy otázka, které fyzická osoba je oprávněna prohlásit, že právnická osoba spáchala skutek, pro který je stíhána u DOVT. Tuto otázku řešil i Nejvyšší soud usnesením ze dne 17. 9. 2014 pod sp. zn. 5 Tz 41/2014, který se věnoval doznání u podmíněného zastavení trestního stíhání u právnické osoby. Nejvyšší soud uvedl: *„Doznání požadované ust. § 307 odst. 1 písm. a) tr. řádu bude v řízení o přečinu vedeném jak proti fyzické osobě, tak i proti právnické osobě, jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla přečin spáchat, naplněno tím, že doznání učiní tato obviněná fyzická osoba (§ 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob). Souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání takové právnické osoby nemůže vyjádřit obviněná fyzická osoba (§ 34 odst. 4 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob), nýbrž osoba oprávněná v trestním řízení vedeném proti právnické osobě činit úkony ve smyslu § 34 odst. 1, 2 nebo 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, resp. § 21 odst. 1, 2, 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.“*¹³⁷

Aby mohla být uzavřena DOVT, je za potřebí aby obviněný prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Dle Nejvyššího soudu, tedy prohlášení musí učinit fyzická osoba, která byla oprávněna jednat za právnickou osobu a je obviněná za jednání, které je přičitatelné právnické

¹³⁵ ŘÍHA, Jiří. § 314r [Rozhodnutí o neschválení dohody o vině a trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3690.

¹³⁶ KOCINA, Jan. Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám. Bulletin advokacie, roč. 2022, č.4, s. 16.

¹³⁷ Unesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn., 5 Tz 41/2014.

osobě. V tomto případě by se přičitatelnost dovozovala z § 8 odst. 1 ZTOPO.¹³⁸ Prohlášení nemůže učinit jiná fyzická osoba, která zastupuje právnickou osobu a nic o spáchaném skutku neví. Pokud by tato osoba učinila prohlášení, byla by v podstatě nucena ke lži, a to z toho důvodu, že se spáchaného skutku neúčastnila a nezná okolnosti spáchaného skutku. Pokud ale nastane situace, kdy nebude spolu s právnickou osobou stíhaná jiná fyzická osoba, prohlášení může provést osoba která za právnickou osobu jedná dle §34 ZTOPO.¹³⁹

V odborné literatuře se však setkáváme i s opačným názorem, který nesouhlasí z výše uvedenou argumentací Nejvyššího soudu, a naopak říká, že je vhodné a příhodné, aby prohlášení učinila sama právnická osoba, za kterou bude jednat její zástupce, protože právně zástupce má hájit zájmy právnické osoby v trestním řízení. *„Je třeba vycházet ze zákonné premisy, že právnická osoba je samostatným subjektem trestního řízení, který se musí rozhodnout a vyjádřit své stanovisko, ať už to bude prostřednictvím zástupce, zmocněnce, či opatrovníka. Zájmy právnické osoby mohou být naprosto odlišné od zájmů fyzické osoby, jejíž trestný čin je právnické osobě přičítán.“*¹⁴⁰

Autorka se přiklání k prvnímu názoru, kdy prohlášení o spáchání skutku, by měla za právnickou osobu učinit osoba, která skutek přičitatelný právnické osobě spáchala, a to z důvodu smyslu a účelu takového prohlášení. K tomu se přiklonil i Nejvyšší soud, který k doznání v rámci podmíněného zastavení trestní stíhání uvedl: *„Samotný charakter doznání určuje jednoznačně osobu, která jej musí učinit, tj. pachatele trestného činu, resp. přečimu. Za pachatele se považuje osoba, jež spáchala protiprávní jednání, ohledně něhož musí alespoň stručně popsat všechny skutkové okolnosti, za nichž byl čin spáchán a jež naplňují znaky skutkové podstaty určitého přečimu.“*¹⁴¹ Dle autorky lze tento závěr Nejvyššího soudu aplikovat i na prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, což je podmínka uzavření dohody o vině a trestu.

2.9. Opravné prostředky

Řádným opravným prostředkem proti odsuzujícímu rozsudku soudu o schválení DOVT je odvolání (§ 245 odst. 1 tr. řádu.). Avšak možnost využití odvolacího práva je velmi omezené.

¹³⁸ KOCINA, Jan. Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám. Bulletin advokacie, roč. 2022, č.4, s. 20-21

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ GRIVNA, Tomáš, BOHUSLAV, Lukáš. Konsenzuální vyřízení věci v trestním řízení proti právnickým osobám. Bulletin advokacie, roč. 2023, č. 11, s. 23.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

Odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, kterým byla schválena DOVT je přípustné jen ve dvou případech.

Prvním případem je, že rozsudek není v souladu s DOVT, jejíž schválení návrh SZ. Jedná se zejména o situace, kdy soud se odkloní od návrhu, který byl sjednána SZ a obviněným, a v rozporu s § 314r odst. 1 tr. řádu nerozhodoval v mezích rozsahu uvedeném v DOVT a rozsudek tak není v souladu s dohodou, jejíž schválení SZ navrhl.¹⁴² Z tohoto důvodu může odvolání podat státní zástupce a obviněný, ve prospěch obviněného dále osoby uvedené v § 247 odst. 2tr. řádu, tedy: „*příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvoboditel, osvojenec, manžel, partner a druh. Je-li obžalovaný omezen ve svéprávnosti, může i proti vůli obžalovaného za něho v jeho prospěch odvolání podat též jeho opatrovník a jeho obhájce.*“¹⁴³

Druhým případem je, že v rozsudku je nesprávný výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.¹⁴⁴ V tomto případě může odvolání podat poškozený. Nicméně pokud poškozený souhlasil v DOVT s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, jakou poškozený akceptoval, není mu dovoleno podávat odvolání.¹⁴⁵

V jiných případech není odvolání přípustné, a to ani kdyby odsuzující rozsudek měl jiné vady, např. v rozsudku by byla nesprávná kvalifikace skutku, nesprávná výše škody způsobená trestným činem nebo bezdůvodného obohacení, avšak s kterým poškozený a obviněný souhlasili.¹⁴⁶ Odvolací právo nepřísluší ani v případě, že došlo k závažným procesním pochybením, který soud prvního stupně v průběhu řízení nezjistil.

Zákon ale neřeší situace, kdy by v průběhu řízení o schválení DOVT došlo k podstatným procesním vadám.¹⁴⁷ Těmito vadami by mohlo být např. obviněný nebyl zastoupen obhájcem v případě nutné obhajoby, rozhodnutí by činil nesprávně obsazený nebo vyloučený soudce¹⁴⁸, ale taky nepřípustný nátlak na obviněného, aby učinil prohlášení o

¹⁴² PÚRY, František. § 245 [Přípustnost a účinek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2962-2963.

¹⁴³ § 247 odst. 2 tr. řádu

¹⁴⁴ § 245 odst. 1 tr. zák.

¹⁴⁵ KOBLASOVÁ, Jana. Uplatnění dohody o vině a trestu v komparativní perspektivě. *Iurium Scriptum*. č.1/2023, s. 18-41.

¹⁴⁶ PÚRY, František. § 245 [Přípustnost a účinek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2962-2963.

¹⁴⁷ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 41-43.

¹⁴⁸ PÚRY, František. § 245 [Přípustnost a účinek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2963.

spáchání skutku nebo uzavřel dohodu a jiné.¹⁴⁹ Žádnou z těchto zmíněných vad nemůže považovat za nesoulad s návrhem, který podal SZ, a tudíž nelze tyto vady podřazovat pod důvod, který odvolání přípouští.

Jediným přípustným opravným prostředek, který by byl přípustný z důvodu porušení těchto procesních vad, je stížnost pro porušení zákona, což je ale mimořádný opravný prostředek, který může podat jen ministr spravedlnosti, nikoliv však SZ anebo obviněný.¹⁵⁰ Dovolání v tomto případě není přípustné (srov. §265a tr. řádu).

Lze tedy shrnout, že z výše uvedených důvodů by bylo vhodné, aby zákon umožňoval podat odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, kterým byla schválena DOVT, jestliže v řízení, které mu předcházelo, došlo k podstatnému procesním pochybením. Doc. Ščerba k tomuto ještě dodává: „*Aby byl zachován cíl zjednodušit a zrychlit trestní řízení, odvolací soud by v takovém případě mohl posuzovat rozhodnutí soudu prvního stupně v neveřejném zasedání a pouze v rozsahu zmíněných specifických důvodů.*“¹⁵¹

Co se týče mimořádných opravných prostředků, zákon přípouští za splnění zákonných podmínek dovolání dle § 265b tr. řádu, obnovu řízení dle § 277 tr. řádu a stížnost pro porušení zákona dle § 266 tr. řádu.

¹⁴⁹ KOBLASOVÁ, Jana. Uplatnění dohody o vině a trestu v komparativní perspektivě. *Iurium Scriptum*. č.1/2023, s. 18–41.

¹⁵⁰ §266 tr. řádu

¹⁵¹ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 42.

3 Prohlášení viny

Novelou provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. došlo s účinností od 1.10.2020 k zavedení možnosti obžalovaného prohlásit svou vinu. Institut prohlášení viny je zakotven v § 206c tr. řádu, který stanovuje, že obžalovaný může prohlásit, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě. Poté co obžalovaný učiní prohlášení viny, soud rozhodne, zda takové prohlášení přijímá nebo nepřijímá.¹⁵²

3.1. Historický exkurz

Již v letech 2005 a 2006 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR projednávala podobný návrh tzv. „řízení o prohlášení viny obžalovaným“. Původní vládní návrh neupravoval podmínky ani samotný institut. Úprava nového institutu se objevila až při projednání návrhu v ústavněprávním výboru Poslanecké sněmovny dne 14. a 20. dubna 2005, který se nacházel v hlavě třinácté tr. řádu pod oddílem nazvaný „řízení o prohlášení viny obžalovaným“, který upravoval úplně nový typ soudního řízení. Tento návrh po schválení poslaneckou sněmovnou, byl zamítnut Senátem dne 15. 2. 2006, opětovně už návrh Poslanecká sněmovna neschválila.¹⁵³

Předchozí navrhovaná úprava se výrazně lišila od nynější platné právní úpravy a spíše sloužila jako alternativa za tehdy ještě nepřijatý institut DOVT. V dřívější úpravě se jednalo o konsenzuální formu trestního řízení, kdy bylo zapotřebí, aby s výrokem o vině souhlasil obžalovaný a SZ.

Jak bylo zmíněno výše institut prohlášení viny byl zaveden novelou č. 333/2020 Sb., kdy návrh na zavedení těchto změn nebyl součástí původního vládního návrhu novelizace zákona (sněmovní tisk č. 453), ale byl předložen jako pozměňovací návrh ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny ČR s explicitním odůvodněním, že jeho cílem je zrychlení a zjednodušení dokazování v trestním řízení a posílí role stran v řízení před soudem. Oproti dřívější úpravě je nyní institut prohlášení viny osobním jednáním bez potřeby souhlasu jiných procesních stran a prohlášení zahrnuje jen výrok o vině. „*Prohlášení obžalovaného značí, že*

¹⁵² § 206c tr. řádu

¹⁵³ J. Musil: Dohoda o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení, *Kriminalistika* č. 1/2008, str 4; jednalo se o sněmovní tisk č. 746/3. Dostupné online

*obžalovaný s výrokem o vině souhlasí, a to ve všech jeho aspektech – tj. co do popisu skutkového děje, tak i právní kvalifikace.*¹⁵⁴

Jak uvádí důvodová zpráva: „*Půjde tak o jakýsi mezistupeň mezi označením určitých skutečností za nesporné a dohodou o vině a trestu.*“¹⁵⁵ Hlavními výhodami institutu prohlášení viny, které uvedla důvodová zpráva, jsou časový a finanční dopad např. díky omezení dokazování. Další výhodou je, že svědci nebudou muset svědčit u hlavního líčení a tím může dojít ke snížení rizika sekundární viktimizace. Celé řízení tak bude rychlejší. Ačkoliv z daného institutu vyplývají tyto výhody, je důležité upozornit, že obžalovaný má omezené možnosti bránit se opravným prostředkem.

3.2 Prohlášení viny v řízení před soudem

O možnosti prohlásit vinu v trestním řízení se obžalovanému dostává již před samotným hlavním líčením, a to spolu s doručením obžaloby dle § 196 odst. 2 tr. řádu. Dle tohoto ustanovení předseda senátu spolu s doručením obžaloby upozorní obžalovaného, že má právo se ve stanové lhůtě vyjádřit ke skutečnostem uvedeným v obžalobě a zejména zda má zájem uzavřít se státním zástupcem DOVT nebo zda chce v hlavním líčení prohlásit vinu, zároveň je obžalovaný poučen o následcích prohlášení viny. Dle odst. 5 pak opis obžaloby musí být doručen nejpozději s předvoláním k hlavnímu líčení nebo s vyrozuměním o něm. Předseda senátu obžalovanému poskytuje lhůtu k vyjádření. Tato lhůta by měla být shodná s termínem hlavního líčení, aby se mohla věc vyřídit již při prvním jednání a nemuselo se za tímto účelem hlavní líčení odročovat.¹⁵⁶

Poté je obžalovaný poučen o možnosti prohlásit vinu na začátku hlavního líčení po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného dle § 206 tr. řádu. Je potřeba zmínit, že z § 206a až 206c tr. řádu plyne: „...*určitá posloupnost mezi jednotlivými novými formami – nejprve je obžalovaný v hlavním líčení vyzván k označení nesporných skutečností, dále je poučen o možnosti případného sjednání dohody o vině a trestu (považuje-li to předseda senátu za vhodné), a teprve v případě, že k uzavření takové dohody nedojde, může obžalovaný prohlásit svou vinu.*“¹⁵⁷ Ohledně prohlášení viny předseda senátu o obžalovaného upozorní, že má právo

¹⁵⁴ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. Bulletin advokacie, 2022, roč. 29, č. 9, s. 30.

¹⁵⁵ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 3. března 2024]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 17-18.

¹⁵⁶ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. Bulletin advokacie, 2022, roč. 29, č. 9, s. 32.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 31.

prohlásit vinu a poučit jej o následcích spojených s takovým prohlášením. Pokud se obžalovaný k těmto skutečnostem vyjádřil již po doručení obžaloby, předseda senátu se jej dotáže, zda setrvává na svém vyjádření, nebo zda je chce nějakým způsobem změnit. I když má prohlášení viny významné procesní důsledky ohledně průběhu trestného řízení, je důležité rozlišovat mezi takovým prohlášením a výpovědi obžalovaného jakou součástí dokazování. Proto nelze k prohlášení o vině v další fázi trestního řízení přihlíženo, pokud nebude soudem přijato. Jedinou výjimku uvádí § 206b odst. 4 tr. řádu, kdy lze k vyjádření přihlížet, a to za situace, pokud nedojde ke schválení DOVT nebo soud tuto dohodu neschválí a obžalovaný požádá, aby jeho prohlášení učiněné pro účel dohody bylo posuzováno jako prohlášení viny dle § 206c tr. řádu.

K prohlášení o vině se nebude také přihlížet za situace, kdy se obžalovaný prohlásí vinu písemně a poté se rozhodne prohlášení vzít zpět, nebo se rozhodne změnit své prohlášení. Z § 206a dále vyplývá, že poté co obžalovaný prohlásí vinu písemně, je potřeba, aby v hlavním líčení své předchozí písemné prohlášení stvrdil. Jak je uvedeno v tomto ustanovení předseda senátu se jej dotáže, zda setrvává na svém vyjádření. Lze tedy konstatovat, že soud nemůže prohlášení viny přijmout, pokud ho v hlavním líčení obžalovaný nepotvrdí.¹⁵⁸

Po prohlášení viny obžalovaným soud rozhodne, zda prohlášení přijímá, nebo nepřijímá (§206 odst. 4 tr. řádu). Dle § 206c odst. 5 tr. řádu mohou vzniknout dvě situace, pokud soud nepřijme prohlášení. Dle věty první soud prohlášení viny nepřijme, není-li v souladu se zjištěným, skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozích řízeních došlo k závažnému porušení práv obviněného. Z toho vyplývá, že soud prohlášení viny nesmí přijmout v případě, že by bylo v rozporu se zásadou materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. řádu) nebo pokud by došlo k porušení zásady řádného zákonného procesu ve spojení se zásadou zajištění práva na obhajobu.¹⁵⁹

Dle věty druhé soud nemusí přijmout prohlášení viny, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran. V první větě se jedná o obligatorní postup a v druhé větě o fakultativní postup. Pokud soud nepřijme prohlášení viny z těchto důvodů, k prohlášení viny se nepřihlíží.

Pokud soud prohlášení viny přijme, v usnesení uvede, že se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, neprovede a bude provedeno pouze ve zbylém rozsahu, tím není dotčena možnost vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na spáchaném skutku,

¹⁵⁸ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 32.

¹⁵⁹ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 13.

ohledně kterého prohlásil vinu. Z tohoto vyplývá, že soud, s výjimkou možnosti vyslyšení obžalovaného k účasti jiných osob na projednávané trestné činnosti, nemá právo vyslyšet obžalovaného o jakémkoliv aspektu, který je obsažen v jeho přijatém prohlášení viny. Z ustanovení lze vyvodit, že se nejedná o fakultativní postup.¹⁶⁰ Jedná se o dva důvody, proč tomu tak je, prvním je, že kdyby soud musel obžalovaného vyslyšet, přijetí prohlášení by nebylo vhodné vzhledem k tomu, že by se mohl najít důkaz, který prokazuje nevinu obžalovaného. Druhým důvodem je bezpředmětnost výslechu, a to z důvodu, že prohlášení nelze odvolat. Tudíž výslech bude mít smysl jen v té míře, která ovlivňuje další výroky rozsudku.¹⁶¹

V odborné literatuře se setkáváme s názorem, zda není prohlášení viny kvalifikovaný souhlas nekvalifikovaného, k tomuto se vyjádřila i Mgr. Gondeková, která uvedla: „*Nabízet obžalovanému určité benefity za to, že bude souhlasit s právní kvalifikací skutku, byť toto nemůže být schopen, pakliže není právně vzdělán, posoudit, je nemravným obchodem, ne-li určitou nepřímou formou nátlaku na obžalovaného.*“¹⁶²

Někteří oponenti mohou argumentovat, že i přes uvedené ustanovení soud stále zůstává povinen nepřijmout prohlášení obžalovaného o vině a provést standartní důkazní řízení, pokud má jakékoli pochybnosti o správnosti právní kvalifikace uvedené v obžalobě. K tomuto lze uvést, že jednotlivé soudy se mohou významně lišit v právní kvalifikaci skutku, jak je demonstrováno nedávným nálezem Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1762/20.

S tímto názorem lze souhlasit, ale dle názoru autorky této práce jen za podmínky, že obžalovaný nemá obhájce. Případně že ho má, měl by ho sám obhájce poučit, zda je vhodné prohlásit vinu. Institut prohlášení viny má intenzivní následky, tudíž by se každý obžalovaný, který nemá obhájce, měl alespoň s advokátem poradit. K tomuto se vyjádřil i JUDr. Sokol, který uvedl: „*S tímto názorem lze souhlasit, ovšem jen za v něm uvedené podmínky, totiž že se obžalovaný v problému neorientuje. Má-li obhájce, který mu podstatu problému vysvětlí, a nemusí ani doporučovat prohlášení viny, pak lze jistě akceptovat, že toto prohlášení učiní obviněný v situaci, kdy mohou existovat pochybnosti o správnosti právní kvalifikace, případně obecně o vině obžalovaného. Což je zcela identické s okolnostmi a podmínkami uzavírání DOVT.*“¹⁶³

¹⁶⁰ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 34.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 34-35.

¹⁶² GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 42-43.

¹⁶³ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, str. 20.

Po účinnosti novely č. 333/2020 Sb. vyvstala otázka, do jakého mezního okamžiku lze učinit prohlášení viny. Zákon tuto problematiku vůbec neřeší. Dle § 206a s násl. je podřazeno do hlavy třinácté oddílu třetího trestního řádu, kdy tato hlava a oddíl upravují fáze předcházející zahájení dokazování v hlavním líčení. Dle této systematiky lze předpokládat, že vinu lze prohlásit před zahájením dokazování.

Touto otázkou se jako první zabýval Nejvyšší soud v řízení pod sp. zn. 8 Tdo 258/2021, ve kterém připustil, že prohlásit vinu lze i před odvolacím soudem. Jednalo se o situaci, kdy novela č. 333/2020 Sb. nabyla účinnosti až věc byla v průběhu odvolacího řízení. Obžalovaný tedy podle nově platné právní úpravy učinil prohlášení viny a dovolací soud jeho prohlášení viny přijal. Nejvyšší soud dále uvedl: „*Smyslu a účelu zakotvení tohoto nového procesního institutu odpovídá, aby obviněný prohlášení, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě, učinil v hlavním líčení na jeho počátku, tedy po přednesení obžaloby do zahájení dokazování. Současně ale neshledal žádný argument jednoznačně podporující závěr, že je vyloučena možnost prohlášení viny i kdykoliv v průběhu hlavního líčení. Žádné ustanovení trestního řádu totiž nestanoví časový mezník, v němž je nutno takové prohlášení učinit (jako je tomu např. u návrhu poškozeného ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř.). Nabízí se sice námitka, že bude-li takové prohlášení viny učiněno až v průběhu dokazování, popř. až po jeho skončení, zpochybní se tím účel, který byl zavedením tohoto institutu sledován, ale tu nelze pokládat za natolik zásadní, aby zvrátila možnost učinit prohlášení viny i po zahájení dokazování. Především však dovolací soud zdůrazňuje, že je to soud, kdo po prohlášení viny rozhodne, zda takové prohlášení přijímá nebo nepřijímá. Nemusí takové prohlášení viny přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran. Bude tedy jen na soudu, aby pečlivě uvážil okolnosti, za nichž k prohlášení viny došlo, a zda je důvod o něm pochybovat.*“¹⁶⁴ Z tohoto usnesení vyplývá, že je možné prohlásit vinu i po zahájení dokazování v hlavním líčení, a navíc i v průběhu odvolacího řízení.

Procesu rozhodování Nejvyššího soudu se vyskytl i odlišný pohled, a to konkrétně v usnesení sp.zn. 5 Tdo 329/2022, který ve svém odvodnění uvedl následující: „*Nejvyšší soud ještě podotýká, že tento výklad nebyl akceptován většinou členů trestního kolegia Nejvyššího soudu a citované rozhodnutí osmého senátu kolegium nepřijalo k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Zásadně tedy nadále platí, že prohlášení viny v odvolacím řízení*

¹⁶⁴ 8 Tdo 258/2021

*nepřichází v úvahu, neboť by došlo k popření účelu a samotného smyslu zavedení této možnosti zrychlit a zhospodárnit řízení před soudy.*¹⁶⁵

V praxi je patrný rozpor v postoji Nejvyššího soudu k možnosti prohlášení viny v odvolacím řízení. Jak uvádí doc. Ščerba: *„Lze dovozovat, že podobná nejasnost se může týkat i otázky prohlášení viny, které by mělo být učiněno sice v hlavním líčení, ale až po zahájení dokazování.*“¹⁶⁶

Autorka se ztotožňuje s prvním rozhodnutím, resp. 8 Tdo 258/2021. Není důvod vyloučit možnost, aby obžalovaný nemohl prohlásit vinu po zahájení dokazování, případně před odvolacím soudem. Soud by sám měl posoudit, zda je prohlášení viny účelné a na základě toho by se pak měl rozhodnout, zda takovéto prohlášení přijme či nikoliv. Co se týče obavy ohledně zneužití ze strany obžalovaného, kdy by přistoupil k prohlášení viny jen s vidinou mimořádného snížení trestu odnětí svobody dle § 58 tr řádu, nemá obžalovaný na toto snížení nárok a je čistě na rozhodnutí soudu, zda ke snížení přistoupí či nikoliv.

Dalším řešením by mohlo být, že čím později obžalovaný prohlášení viny učiní, tím menší zmírnění trestu může nastat. Toto potvrzuje i doc. Ščerba: *„Uvedené konsensuální formy řešení mohou, ale nemusí být účelné i v těchto pokročilejších stádiích trestního řízení. Vyhodnotí-li státní zástupce a soud, že takový postup v konkrétní věci alespoň částečně účelný je, může být prohlášení viny přijato, a to s tím, že se pozdější fáze aplikování tohoto řešení projeví menším zmírněním ukládaného trestu, proporcionálně k tomu, jak výrazné zjednodušení a zkrácení dalšího řízení prohlášení viny přináší. V opačném případě, tedy bude-li se jevit takový postup jako neúčelný soud s oporou o ustanovení § 206c odst. 3 věta druhá trestního řádu nepřijme prohlášení viny.*“¹⁶⁷

3.3. Ukládání trestů

V současné právní úpravě soud musí obligatorně přihlížet k prohlášení viny dle § 39 odst. 1 tr. zák. Dále dle § 58 odst. 2 písm. b) tr. zák. je prohlášení viny důvodem k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody, kdy zákon uvádí: *„Má-li soud za to, že vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání, může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též*

¹⁶⁵ 5 Tdo 329/2022

¹⁶⁶ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.

¹⁶⁷ Tamtéž.

tehdy, pokud odsuzuje pachatele, který prohlásil svoji vinu.¹⁶⁸ Ačkoliv soud musí k prohlášení přihlížet při ukládání trestu, není jeho povinností mimořádně snížit trest odnětí svobody. Mimo jiné, že pachatel prohlásí vinu, soud musí dále přihlížet k poměrům pachatele a povaze jim spáchané trestné činnosti, což vyplývá z ustanovení. Vždy je důležité zvážit, kromě společenské škodlivosti spáchaného činu, také to, zda prohlášení viny odráží osobní postoj obžalovaného k dané trestné činnosti, zda lituje svých činů a projevuje snahu napravit své protiprávní jednání.¹⁶⁹

V již zmíněném rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 8 Tdo 258/2021 se mimo jiné soud věnoval i otázce mimořádného snížení trestu odnětí svobody dle § 58 odst. 2 písm. b) tr. zák., kdy stanovil kumulativní podmínky pro takový postup, a to: a) obžalovaný prohlásil svou vinu současně b) poměry pachatele a povaha jim spáchané trestné činnosti vedou k závěru, že c) lze nápravy pachatele lze dosáhnout u trestem kratšího trvání. Lze souhlasit s názorem JUDr. Šellengera: „*Pakliže však obžalovaný prohlásí svou vinu až v průběhu odvolacího řízení zjevně pouze pod tíhou nepříznivé prognózy výsledku trestního řízení, danou odsuzující povahou rozsudku soudu prvního stupně, pouze stěží lze dovodit nějakou vnitřní sebereflexi, a nedomnívám se, že by takové prohlášení viny mělo být bráno jako natolik významná okolnost, která by umožnila zcela výjimečný postup soudu spočívající v mimořádném snížení trestu odnětí svobody ve smyslu § 58 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.*“¹⁷⁰

Je tedy pouze na rozhodnutí soudu, zda se rozhodne pachateli snížit trest. Jak už bylo uvedeno v kapitole 2.6 Nejvyšší státní zastupitelství v Metodice zastává princip, dle kterého čím dříve po zahájení vyšetřování dojde k prohlášení viny, tím větší benefit v oblasti trestání lze obviněnému přiznat.¹⁷¹

Problém s prohlášením viny v jeho současné podobě je především v otázce, zda může soud později odmítnout (nebo nepřijmout) jednou přijaté prohlášení viny v důsledku dalšího vývoje hlavního líčení. Tato situace může vzniknout například v případě, že se objeví pochybnosti o vině obžalovaného v souvislosti s důkazy týkajícími se jiného činu, které by mohly svědčit o jeho nevině v činu, ke kterému se přiznal nebo pokud se objeví důkazy relevantní pro určení právních následků daného činu. Zákon explicitně stanoví, že obžalovaný nemůže své prohlášení viny vzít zpět. Pokud by ale soud následně zjistil skutečnosti, které by

¹⁶⁸ § 58 tr. zákoníku

¹⁶⁹ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 35.

¹⁷⁰ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 35.

¹⁷¹ ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, str.115-129.

zpochybnily platnost prohlášení viny, měl by mít možnost a zároveň povinnost odmítnout (nebo nepřijmout) prohlášení viny podle analogie s § 206c odstavcem 5 tr. řádu.

Jiný závěr by byl v rozporu se zásadou materiální pravdy a volného hodnocení důkazů a neposkytoval by žádný legitimní cíl. Hlavním účelem prohlášení viny je zrychlení a zjednodušení hlavního líčení, což však nikdy nemůže převážit nad účelem odhalení pravdy a ochranou nevinných před odsouzením.¹⁷²

3.4. Opravné prostředky

Dle § 206c odst. 7 tr. řádu, pokud soud přijme prohlášení viny, nelze poté prohlášení odvolat. Skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem. Dle § 246 odst. 1 písm. b) tr. řádu rozsudek může odvoláním napadnout obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, nejde-li o výrok o vině a v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny. Prohlásí-li však obviněný, resp. obžalovaný, svou vinu a soud jeho prohlášení přijme, proti výroku o trestu se může odvolat nejen obžalovaný, ale také SZ. Jistota benefitu ve formě mírnějšího trestu je tedy pro obžalovaného, který prohlásí svou vinu, narozdíl od obviněného, který uzavřel DOVT, která byla následně soudem schválena, výrazně nižší.¹⁷³

Obě uvedené ustanovení jsou výjimkou z dvojinstančnosti trestního řízení, nicméně jsou plně v souladu s článkem 2 protokolu č. 7 k Evropské úmluvě a o lidských právech (dále jen „EÚLP“) a s článkem 14 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.¹⁷⁴

Pokud by obžalovaný, který učinil prohlášení viny, podal odvolání proti výroku o vině, bylo by takovéto odvolání podáno neoprávněnou osobou. V souladu s § 253 odst. 1 tr. řádu by takové odvolání bylo odvolacím soudem zamítnuto. Z toho vyplývá, že pokud nebude odvolání do výroku o vině podáno SZ, tak tento výrok nabude právní moci v rámci řízení před soudem prvního stupně.¹⁷⁵

Jak již bylo uvedeno v kapitole o opravných prostředcích v rámci DOVT, i zde by bylo vhodné, aby zákon umožňoval odvolat se proti rozsudku důvodu, kdy došlo k podstatným procesním pochybením k odůvodnění jak uvádí i JUDr. Šellenger: „*Považoval bych za logické,*

¹⁷² MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 19.

¹⁷³ GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 43.

¹⁷⁴ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 14.

¹⁷⁵ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 35.

že odvoláním je možné napadnout rozsudek z důvodu procesních či hmotněprávních vad ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a), d) tr. řádu.¹⁷⁶ Jako příklad procesní vady by mohla být situace, ve které by obžalovaný neměl obhájce, ačkoliv by byl dán důvod nutné obhajoby a obviněný prohlásil vinu. Nejvyšší soud se k tomuto vyjádřil takto: „Podle § 206c odst. 6 tr. ř. se dokazování v rozsahu, v jakém obviněný prohlásil vinu, neprovádí, a je-li soudem přijato (§ 206c odst. 4 tr. ř.), je podle § 206c odst. 7 tr. ř. nevratné, protože prohlášení viny nelze odvolat a skutečnosti v něm uvedené nelze napadat opravným prostředkem. Z toho plyne, že zákon vylučuje zpětné hodnocení obsahu prohlášení (skutečností v něm uvedených), a to na základě řádného i mimořádného opravného prostředku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 7 Tdo 533/2021).“¹⁷⁷

3.5. Prohlášení viny v řízení proti právnickým osobám a mladistvým

Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže a zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob neobsahuje právní úpravu ohledně institutu prohlášení viny. Z toho lze vyvodit, že právnické osoby i mladiství mohou v trestním řízení využít institut prohlášení viny dle § 206c tr. řádu.

Za obžalovanou právnickou osobu může činit prohlášení o vině fyzická osoba, která je k tomuto oprávněna dle § 34 ZTOPO v řízení před soudem § 21 občanského soudního řádu, zejména členem statutárního orgánu. Za právnickou osobu nemůže prohlášení viny učinit fyzická osoba, která je stíhána za jednání, které je přičitatelné právnické osobě. Dle § 34 odst. 2 až 5 ZTOPO může být právnická osoba zastoupena opatrovníkem či zmocněncem, vždy ale právnickou osobu musí zastupovat jedna osoba. I zde platí, že obhájce nemůže učinit prohlášení viny za právnickou osobu.

V rámci řízení vedených proti mladistvým, novela zakotvila omezení jako u DOVT, kdy dohoda lze ve věcech mladistvých uzavřít jen v případě, že mladistvý dovršil osmnáct let věku dle § 63 ZSM. Prohlášení viny lze označit za velmi intenzivní zásah, který nese podstatné důsledky. Proto, jak uvádí JUDr. Šelleng, bylo by vhodné zavést i zde omezení, kdy prohlášení o vině bude možné jen v situaci, ve které obžalovaný mladistvý dovršil osmnáctého roku věku. K tomu dále uvádí: „Za současného právního stavu bych tak považoval za vhodné velmi citlivě přistupovat zejména k poučení obžalovaného mladistvého ohledně možnosti prohlásit svou vinu

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 35-36.

¹⁷⁷ 8 Tdo 722/2022

*a s ohledem na jeho konkrétní úroveň vyspělosti zvažovat, zda je namístě případné prohlášení viny přijmout.*¹⁷⁸

¹⁷⁸ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 35-36.

4 Vztah dohody o vině a trestu a prohlášení viny k základním zásadám trestního řízení

Tato kapitola se bude krátce zabývat nesouladem výše zkoumaných institutů se základními zásadami českého trestního řízení. Trestní řízení je postaveno a ovládáno základními zásadami trestního řízení, které představují určité právní principy a vůdčí ideje. Na základě těchto zásad je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů.¹⁷⁹ Zásady, do kterých zasahuje institut DOVT a prohlášení viny, jsou především zásada materiální pravdy, vyhledávací, volného hodnocení důkazů, zásada presumpce neviny, ústnosti a bezprostřednosti.¹⁸⁰

Zásada materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. řádu) zavazuje orgány činné v trestním řízení, aby rozhodovaly na základě nepochybně a pravdivě zjištěných skutečností. V rozporu je především proto, že v DOVT se strany dohodnou na všech skutečnostech. Zároveň zde novela zavedla obligatorní zvažování sjednání DOVT, kdy se neprovádí vůbec dokazování.¹⁸¹

Ačkoli těmito instituty je zasáhnuто do zásady materiální pravdy, je potřeba uvést, že trestní řád stanovuje určité pojistky, aby došlo k zachování a respektování této zásady. Jak už § 314r odst. 2 tr. řádu u institutu DOVT, podle kterého soud DOVT neschválí (obligatorní postup), je-li nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, příp. ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání DOVT, tak i u institutu prohlášení viny § 206 odst. 5 tr. řádu § 206 odst. 5 tr. řádu, podle kterého soud prohlášení viny nepřijme (obligatorní postup), není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem (tedy se zásadou materiální pravdy) nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. Soud nemusí prohlášení viny přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran.

S tím úzce souvisí i zásada vyhledávací, která dává povinnost orgánům činným v trestním řízení zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledat o nich důkazy i bez návrhu stran (§ 2 odst. 5 tr. řád.).

¹⁷⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.1.2022 Praha: Leges, 2018, s. 127

¹⁸⁰ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 37-38.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 39.

Zásada volného hodnocení důkazů (§2 odst. 6 tr. řád) říká, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založené na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Je omezená právě z důvodu, že v rámci dohody o vině a trestu, případně prohlášení viny, orgány činné v trestním řízení nehodnotí všechny důkazy, ale pouze ty, na kterých se dohodly strany.¹⁸²

Další zásadou, která se řadí k zásadám týkající se dokazování, je zásada presumpce nevinny, kterou se i bohatě zabývá judikatura ESLP. Tato zásada je upravena v ustanovení § 2 odst. 2 tr. řádu a říká, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět jako by byl vinen.¹⁸³ K porušení této zásady může dojít, pokud obviněný sjedná DOVT se SZ nedobrovolně, případně pod nátlakem. Proto by mělo být sjednání ze strany obviněného dobrovolné a informované.

Zásada presumpce nevinny je obsažena i v právu na spravedlivý proces v čl. 6 odst. 2 EÚLP. Touto zásadou se zabýval i ESLP, který rozebíral otázku, zda dohodovací řízení není v rozporu právě s touto zásadou. Ve věci Lutz vs. Německo (1987) se ESLP zabýval otázkou, zda zjištěním viny může být i prohlášení obviněného ve smyslu § 175a odst. 3 tr. řádu, že spáchal skutek, pro který je stíhán. ESLP vyjádřil názor, že zákonným zjištěním viny podle čl. 6 odst. 2 EÚLP nemusí být jen odsuzující rozsudek soudu, ale také uznání viny.¹⁸⁴

Dalším významným rozhodnutím, které souvisí s touto zásadou je rozhodnutí ve věci Mucha vs Slovensko z roku 2021.¹⁸⁵ V předmětné věci šlo o to, že Stěžovatel byl v roce 2012 obviněn z účasti na organizované zločinecké skupině a dalších násilných trestných činů společně s devíti dalšími lidmi. Když osm z nich souhlasilo uzavřít dohody o vině a trestu, bylo rozhodnuto, že budou stíhány samostatně. Během let 2012 a 2013 soud schválil dohody s osmi z nich. Rozsudky byly vždy vydány ve stejném složení soudců a obsahovaly zkrácené odůvodnění, ve kterém byla stěžovatelova role popsána. Stěžovatel byl v roce 2013 uznán vinným a odsouzen k 23 letům odnětí svobody za podobné trestné činy jako jeho spolupachatelé. Během procesu svědčili proti němu někteří z nich, kromě dvou, kteří odmítli, ale jejich dřívější výpovědi byly přečteny. Soud přijal svědecké výpovědi jako důvěryhodné, přestože měly charakter spolupracujících obviněných, protože byly podpořeny dalšími důkazy, jako například znaleckými posudky.

¹⁸² JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 24.

¹⁸³ § 2 odst. 2 tr. řádu

¹⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. § 2 [Základní zásady trestního řízení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha, C. H. Beck, 2013, s. 22.

¹⁸⁵ Rozsudek ESLP ze dne 25.11. 2021, Mucha proti Slovensku, č. 63703/19.

Stěžovatel dle čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy namítal, že mu bylo odepřeno právo na projednání jeho věci nestranným soudem a právo na presumpci nevinu. Tyto námitky souvisely se složením soudu, který rozhodoval ve stejném složení jako v případech ostatních spoluobviněných a odsouzení obvinění vypovídali v řízení proti němu v postavení svědků. Další problematickou oblastí dle Stěžovatele bylo, že soud vydal odsuzující rozsudky, ve kterých bylo jasně uvedeno, že stěžovatel měl značný podíl na spáchaných činech.

V úvodu rozhodnutí soud uvedl obecné zásady týkající se požadavku na projednání věci nestranným soudem shrnuté ve věci Meng proti Německu (2021). Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že přítomnost toho samého soudního složení v minulých případech týkajících se podobných trestných činů samo o sobě není dostatečným důvodem k zpochybnění nestrannosti soudu v budoucích případech. Avšak situace se komplikuje, pokud předchozí rozhodnutí obsahuje podrobné posouzení účasti osoby, která dosud nebyla souzena, na spáchání trestného činu. Vzhledem k tomu může vzniknout oprávněná obava, že soud má již před začátkem soudu s touto osobou předsudky ohledně její viny, což by mohlo vést k nedostatku nestrannosti.

Oproti případu Meng proti Německu ve věci Mucha vs Slovensko není vina spolupachatelů stěžovatele vycházející ze schválených dohod o vině a trestu založena na důkazech předložených během hlavního líčení, ale na jejich přiznání ve zmíněných dohodách. Soud konstatuje, že samotná existence předchozích odsuzujících rozsudků, kterými byly dohody o vině a trestu schváleny, není rozhodující z hlediska nestrannosti soudu. To proto, že tyto dohody jsou v podstatě soudně schvalovány a mají stejný formální charakter jako rozsudky vydané po standardním soudním procesu. Dále tyto rozsudky obsahovaly podrobné popisy trestných činů, a soud při jejich schvalování přihlížel k celkovému kontextu daného případu. Přestože tyto rozsudky nesloužily k přímému odsouzení stěžovatele, mohou vzbudit pochybnosti ohledně předchozího předsudku soudu ohledně viny stěžovatele.

Součástí těchto rozsudků byly i odkazy na stěžovatele, který bude teprve v budoucnu souzen, což může ohrozit presumpci nevinu této osoby. Podle soudu by měla být v takových případech dodržována presumpce nevinu, a to tak, aby se jakýkoli předběžný úsudek o vině této osoby nepředjímal. Soud zdůraznil, že při formulaci rozhodnutí by měla být respektována nejen použitá formulace, ale i kontext, ve kterém byla výpověď učiněna. Přestože je možné zahrnout do rozhodování o trestní odpovědnosti údaje o osobách, které ještě nebyly souzeny, je důležité, aby taková rozhodnutí neohrožovala spravedlivý proces.

Vzhledem k povaze trestného činu organizované zločinecké skupiny bylo nutné v rozhodování o dohodách o vině a trestu odkazovat i na činnost stěžovatele. Avšak soudní formulace by měla být taková, aby nevyvolávala dojem, že vina stěžovatele je již předem

předpokládána. Vzhledem k tomu, že rozhodující senát vnímal odsouzení stěžovatele jako součást celkového případu, mohl být motivován rozhodovat podle předchozích rozsudků. Tyto rozsudky se totiž opíraly o svědectví spolupachatelů, kteří již uzavřeli dohody o vině a trestu a byli motivováni svědčit proti stěžovateli.

Na základě těchto důvodů soud dospěl k závěru, že rozhodnutí ve věcech spolupachatelů byla zaujata s předsudky proti stěžovateli, což porušilo jeho právo na presumpci nevinny. Tato vada nebyla ani napravena soudy vyšší instance při projednávání opravných prostředků. Soud proto zjistil porušení článku 6 odst. 1 EÚLP.

Zásada ústnosti a bezprostřednosti je vykládaná společně, protože spolu úzce souvisejí a vzájemně se podmiňují. Zásada ústnosti (§ 2 odst. 11 tr. řád) stanovuje, že soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů. Zatímco zásada bezprostřednosti (§2 odst. 12 tr. řád) říká, že soud má rozhodovat jen na základě důkazů, které byly provedeny v řízení před soudem, kdy dle zásady ústnosti má soud vyslyšet sám obviněného, svědky a znalce. Dokazování v přípravném řízení získává zásadní význam, neboť v případě prohlášení viny představuje jediný důkazní materiál, na jehož základě soud rozhodne, zda prohlášení viny přijme či nikoli. Soud získává prostřednictvím spisu o přípravném řízení nezbytné informace nutné k tomu, aby mohl posoudit, zda je prohlášení viny relevantní. Toto posouzení probíhá mimo principy ústnosti a bezprostřednosti, což znamená, že soud obvykle nemá možnost osobního kontaktu se svědky. Jejich výpovědi nebo pouhá vysvětlení mohou být dostupné pouze formou protokolů či oficiálních záznamů.¹⁸⁶

I když dochází k nabourání základních zásad trestního řízení, lze spatřovat, že zmíněné instituty zrychlují trestní řízení a přispívají k tomu, aby trestní soudy nebyly přetěžované a zároveň, aby trestní řízení neprobíhalo příliš dlouho. Na druhou stranu lze souhlasit s názorem doc. Ščerby, který uvádí, že: *„Je třeba zdůraznit, že snaha o racionalitu trestního řízení ve smyslu jeho zrychlení může přivést rizika v podobě podcenění hodnotových základů trestního práva hmotného i procesního... Upřednostňování rychlého trestního řízení může způsobit snížení jeho kvality, což je cena, která je příliš vysoká.“*¹⁸⁷

Dle názoru autorky, pokud by byly instituty přijaty spolu s celkovou rekodifikací trestního řádu, nenastaly by právě tyto problémy. S tímto souhlasí i prof. Jelínek, který k tomuto uvádí: *„Aby zákonodárce spíše než přijímáním kontroverzních institutů, které naroubuje do*

¹⁸⁶ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 41.

¹⁸⁷ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 9.

*systemu platného práva, přijal koncepčně vhodnější řešení, tedy předložil zcela nový trestní řád.*¹⁸⁸

¹⁸⁸ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 25.

Závěr

Diplomová práce se zabývala analýzou institutů DOVT a prohlášení viny v rámci trestního řízení s důrazem na zákonné podmínky, postupy a právní důsledky. Hlavním cílem práce bylo identifikovat výhody a problematické aspekty těchto institutů a provést analýzu vybraných změn tr. řádu, které přinesla novela č. 333/2020 Sb. a jejich dopady na koncepci trestního řízení.

Práce zdůraznila, že instituty DOVT a prohlášení viny představují efektivní nástroje pro zrychlení a racionalizaci trestního řízení. Nicméně, jejich užití může být spojeno s řadou problémů, jako je například kdy nejdříve lze v rámci přípravného řízení dohodu sjednat, zda lze dohodu uzavřít i po zahájení dokazování v hlavním líčení, DOVT a prohlášení viny v řízení proti právnickým osobám atd.

Analýza změn přinesených novelou č. 333/2020 Sb. ukázala, že některé úpravy mohou mít pozitivní dopady na trestní řízení, zejména pokud jde o zjednodušení procesu a zvýšení efektivity. Nicméně, další změny mohou vyvolat nejasnosti v aplikaci práva a vést k nedostatečné ochraně práv obviněných, porušení zásad trestního řízení a narušení spravedlnosti v trestním procesu.

První výzkumná otázka se zaměřila na možnosti uzavření DOVT v průběhu hlavního líčení. Na základě analýzy právních předpisů, judikatury a Metodiky lze dohodu uzavřít kdykoliv v průběhu řízení před soudem, tedy i po zahájení dokazování v hlavním líčení. SZ i soud by měl však posoudit, zda je účelné, aby dohoda byla uzavřena a v případě, pokud nebude naplněn účel pro uzavření, je na státním zástupci, aby k dohodě nepřistoupil, případně na soudu, aby DOVT neschválil.

Druhá výzkumná otázka se týkala postavení obviněného v DOVT a možnosti označení za spolupracujícího. Analýza ukázala, že SZ může označit obviněného za spolupracujícího v dohodě o vině a trestu primárně v rámci přípravného řízení ve fázi vyšetřování. I po přednesení obžaloby je možné v dohodě obviněného za spolupracujícího označit, pokud splní podmínky uvedené v § 178a odst. 1 tr. řádu. Jednou z podmínek je, že spolupracující obviněný má povinnost, jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem podat úplnou a pravdivou výpověď. Z toho vyplývá, že aby mohlo dojít k naplnění této podmínky, musí předseda senátu shledat důvody k předběžnému projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu a tím poté věc vrátit státnímu zástupci k došetření dle § 186 odst. 1 písm. e) tr. řádu, protože pokud neshledá důvody a věc nevrátí k došetření SZ, znamenalo by to, že věc by nebyla vrácena do přípravného

řízení, tudíž by obviněný nemohl splnit podmínku, že podá úplnou a pravdivou výpověď i ve fázi přípravného řízení.

Třetí výzkumná otázka zkoumala možnost napadení rozhodnutí o neschválení dohody o vině a trestu. Z analýzy lze vyvodit, že soud o odmítnutí návrhu DOVT rozhoduje ve formě usnesení, kterým věc vrátí do přípravného řízení. Proti usnesení o odmítnutí návrhu a vrácení věci do přípravného řízení mají osoby, kterých se dotýká, konkrétně obviněný, SZ a poškozený, právo podat stížnost, která má odkladný účinek dle § 141 odst. 4. Je potřeba upozornit, že přípustnost stížnosti se bude odvíjet od toho, zda DOVT byla sjednána a předložena soudu v přípravném řízení dle § 314r odst. 2 tr. řádu anebo v druhém případě, kdy DOVT byla sjednána a předložena v hlavním líčení dle § 206b tr. řádu. V případě, že soud dohodu neschválí, je jediná možnost vrátit věc do přípravného řízení, protože soud by neměl na čem postavit a vést řízení. Naopak v situaci, kdy je dohoda sjednána a předložena v rámci hlavního líčení, tak je hlavní líčení již vedeno a postaveno na podané obžalobě, tudíž se bude po neschválení pokračovat na základě podané obžaloby.

Poslední výzkumná otázka se zabývala, zda institut prohlášení viny není kvalifikované doznání obžalovaného, k němuž však obžalovaný nemá právní kvalifikaci. S tímto lze souhlasit, ale dle názoru autorky této práce jen, za podmínky, že obžalovaný nemá obhájce, případně že ho má, měl by ho sám obhájce poučit, zda je vhodné prohlásit vinu. Institut prohlášení viny má intenzivní následky, tudíž by se každý obžalovaný, který nemá obhájce, měl alespoň s advokátem poradit.

Celkově lze konstatovat, že instituty DOVT a prohlášení viny přinášejí jak výhody, tak i rizika. Jejich aplikace vyžaduje pečlivé zvážení a dodržování stanovených postupů. Novela zákona č. 333/2020 Sb. přinesla do trestního řízení řadu změn, které vyžadují pozorné sledování a další analýzu v praxi. Autorka s těmito instituty souhlasí, neboť vedou ke zrychlení a zjednodušení trestního řízení. Vzhledem k zahlcenosti soudů trestními věcmi je nezbytné hledat efektivní mechanismy pro zajištění rychlosti, ale zároveň spravedlnosti v trestním řízení.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře

FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 779 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.1.2022. Praha: Leges, 2021, 942 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 4700 s.

ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, 128 s.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 3331 s.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 464 s.

ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 336 s.

Odborné články

GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 40-43.

GŘIVNA, Tomáš, BOHUSLAV, Lukáš. Konsenzuální vyřízení věci v trestním řízení proti právnickým osobám. *Bulletin advokacie*, roč. 2023, č. 11, s. 19-23.

JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 19-24.

KOBLASOVÁ, Jana. Uplatnění dohody o vině a trestu v komparativní perspektivě. *Iurium Scriptum*, č.1/2023, s. 18-41.

KOCINA, Jan. Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám. *Bulletin advokacie*, roč. 2022, č.4, s. 15-21.

KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 17-19.

KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy* 2008, roč. 16, č. 20, s. II.

- MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 37-46.
- MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 11-21.
- MUSIL, Jan. Dohoda o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3-26.
- SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 15-21.
- ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, s. 33.
- ŠČERBA, Filip. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae- IURIDICA*, 2023, č. 3, s. 115-129.
- ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 29-36.
- VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 24-29.
- VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 10, s. 32-37.
- VANTUCH, Pavel. Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny? *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 10, s. 24-29.
- VANTUCH, Pavel. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2023, s. 23-29.
- VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11-12, s. 247-253.
- ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 11, s. 38-42.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.
- Rozsudek ESLP ze dne 25.11. 2021, Mucha proti Slovensku, č. 63703/19.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.6.2022, sp. zn. 5 Tdo 329/2022.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.9. 2015, sp. zn. 8 Tdo 661/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.4.2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

Právní předpisy

Mezinárodního paktu o občanských a politických právech ze dne 19. prosince 1966, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 120/1976 Sb.

Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 3. března 2024].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 17-18.

Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 3. března 2024].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 14-17.

Internetové zdroje

Aktuální podoba návrhu nového trestního řádu je přístupná na JUSTICE.CZ [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

Česká advokátní komora. Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. 12. 2018 [online]. Praha: 7. 12. 2018 [cit. 20. dubna 2024]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>
NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu* [online]. Brno: 27. 1. 2023 [cit. 25. dubna 2024] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>.

NSZ. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2024]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá institutem dohody o vině a trestu a institutem prohlášení viny v rámci českého trestního řízení. Zaměřuje se na jejich historický vývoj, právní podmínky a proces sjednávání v různých fázích trestního řízení. Dále zkoumá, kdy v průběhu hlavního líčení může být dohoda uzavřena, označené obviněného za spolupracujícího, zda lze napadnout rozhodnutí o neschválení dohody o vině a trestu učiněné v hlavním líčení opravným prostředkem. V rámci institutu prohlášení viny analyzuje postupy před soudem a možnosti ukládání trestů, zda není institut prohlášení viny kvalifikované doznání obžalovaného, k němuž však obžalovaný nemá právní kvalifikaci, prohlášení viny v řízení proti právnickým osobám. Práce se rovněž zaměřuje na novelu zákona č. 333/2020 Sb. a identifikuje jejich dopady trestního řízení.

Cílem práce je poskytnout komplexní pohled na tyto instituty, jejich výhody a problematické aspekty, a navrhnout případná řešení.

Klíčová slova: dohoda o vině a trestu, prohlášení viny, trestní řízení, spolupracující obviněný, opravný prostředek, novela zákona č. 333/2020 Sb., zrychlení trestního řízení.

Abstract

This master's thesis explores the institute of plea bargaining and admission of guilt within the Czech criminal proceedings. It focuses on their historical development, legal conditions, and the negotiation process in various stages of criminal proceedings. Additionally, it examines when during the main trial the agreement can be concluded, the designation of the defendant as cooperating, and whether the decision to not approve the plea bargain made during the main trial can be appealed. Within the admission of guilt institute, it analyzes the procedures before the court and the sentencing options, considering whether the admission of guilt isn't a qualified confession of the accused, to which the accused lacks legal qualification, admission of guilt in proceedings against legal entities. The thesis also focuses on the amendment of Act No. 333/2020 Sb., and identifies its impacts on the criminal proceedings.

The aim of the thesis is to provide a comprehensive view of these institutes, their advantages and problematic aspects, and to propose potential solutions.

Keywords: Plea bargain, confession of guilt, criminal proceedings, cooperating defendant, appellate remedy, Amendment No. 333/2020 Sb., expediting criminal proceedings.